Αριθ. αυ. 132902

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
Π. Α. Ζ.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Διευθυντής Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΤΟΜΟΣ Α'. — ΤΕΥΧΗ 1 — 52

1891—1892.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1892.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.

ΕΤΟΣ Α'. ΚΥΡΙΑΚΗ, 29 Δεκεμβρίου 1891. ΑΡΙΘ. 10.

ΝΕΟΛΟΓΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ.

Τιμᾶται γρ. ἀργ. 2. Τιμᾶται γρ. ἀργ. 2.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΦΟΥΤΥΡΑΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 29 Δεκεμβρίου 1891.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις.—Τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. — Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους.— Αἱ ρωσικαὶ Μεγαλοπόλεις.— Κύφιον ὠφελεία (ποίημα).—**Πρωτοχρονιά** (ποίημα).—**Ποικίλα.— Ὁ Ἡλιάτης Προγόνων** (διήγημα).

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Νέον μετὰ μικρὸν ἀποσπᾶται φύλλον ἀπὸ τοῦ δένδρου τῆς ζωῆς, ὅπερ προστίθεται εἰς τὴν καθόλου ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ διπλῆ ἐπιτελεῖται πρᾶξις, ἥτις τοσούτῳ μᾶλλον τὴν λύπην τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ὡς ἄνθους τοῦ ἀγροῦ ἐξανθοῦντος, κινεῖ, ὅσῳ ἀκατανόητον τὸ τῆς αἰωνιότητος διατελεῖ μυστήριον. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας λήγει τὸ 1891 καὶ ἄρχεται τὸ 1892, ὅπερ πάντες εὔχονται ὅπως μὴ φέρῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ λήγοντος. Τὸ 1891 δικαίως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔτος προκαλέσαν τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν φόβον οὐ μόνον τῶν διαφόρων τῆς Εὐρώπης λαῶν, συνεπείᾳ τῶν παρατεινομένων στρατιωτικῶν παρασκευῶν ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἡγετῶν. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἰανουαρίου διεδίδοτο φήμη, καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, πτοούμενος τὴν κατὰ τῆς χώρας αὐτοῦ δυσμένειαν, ἐσκέψατο δῆθεν περὶ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ, καὶ οἱ τῆς Εὐρώπης διπλωματικοὶ κύκλοι ἐταστικὸν τὸ οὖς πρὸς τὸ Βερολῖνον ἔτειναν ὅπως ἐξακριβώσωσιν ἐὰν ἀληθείας εἴχετο ἡ διάδοσις παρὰ τὴν διάψευσιν τοῦ **Ἐπισήμου Μηνύτορος** τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας. Μετὰ δύο ἑβδομάδας περίπου ὁ μέγας δοὺξ τῆς Αὐστρίας Φραγκίσκος Φερδινάνδος ἀπήρχετο εἰς Πετρούπολιν, καὶ φόβος τοὺς ἐν Βερολίνῳ κατελάμβανεν ἐπί τε τῇ διαβεβαιώσει ὅτι ἡ Α. Υ. εἰδικὴν ἔχει παρὰ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξάνδρῳ ἐντολὴν καὶ ἐπὶ ταῖς κρίσεσι τῶν κυριωτέρων τοῦ ρωσικοῦ καὶ αὐστροουγγρικοῦ τύπου ὀργάνων ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, ἀπαυδήσασα ἐκ τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῇ δαπανῶν συνεπείᾳ τῆς μετὰ τῆς Γερμανίας συμμαχίας, κρείσσονα ἡγεῖται τὴν βελτίωσιν τῶν πρὸς τὴν Ρωσίαν σχέσεων καὶ τὴν ἀποσόβησιν οὕτω τοῦ κινδύνου ῥήξεως πρὸς τὴν γείτονα ταύτην. Σὺν τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀρχιδουκὸς ἐν τῇ ρωσικῇ πρωτευούσῃ ἐπέρχεται ἡ τοῦ ὑπουργείου Κρίσπι παραίτησις, ὅπερ διεδέχετο τὸ τοῦ μαρκισίου Ρουδίνῃ τῇ 26 ἰανουαρίου, καὶ τὸ γεγονὸς συνετάραττε τὰ κέντρα τῶν συμμάχων κρατῶν ἐπὶ τῷ φόβῳ μὴ ἡ τοῦ κ. Κρίσπι ἀποχώρησις ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἐν Ἰταλίᾳ σκηνῆς ἐπενέγκῃ ἀνατροπὴν τοῦ οἰκοδομήματος τῶν νέων Χεόπων καὶ ἀνατρέψῃ τὴν μετὰ τοσούτου μόχθου ἀνεγερθεῖσαν πυραμίδα, τὴν παραμένουσαν ἔτι παρὰ τὴν πτῶσιν τοῦ τὰ θεμέλια αὐτῆς θέντος. Εὐτυχῶς τῇ 27 ἰανουαρίου ὁ νέος πρωθυπουργὸς τοῦ βασιλέως Οὐμβέρτου ἐκήρυττεν ἐν Μοντεσιτόριο καὶ ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἀντιπροσώπους τῶν βασιλείων ὅτι ἡ νέα κυβέρνησις ἐμμένει σταθερὰ εἰς τὴν ἐπικρατοῦσαν πολιτικὴν καὶ ἥκιστα διανοεῖται νὰ μεταβάλῃ ἢ ἀλλοιώσῃ τὰς ὑφισταμένας διεθνεῖς συνθήκας καὶ συμβάσεις, τὰς ἀποσκοποῦσας εἰς τὴν παράτασιν τοῦ συμμαχικοῦ ἔργου. Αἱ τοῦ μαρκισίου Ρουδίνη δηλώσεις καθησύχασαν ἀρκούντως τοὺς ἐν Βερολίνῳ καὶ Βιέννῃ, καὶ ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας συνῆπτε τὰς πρώτας περὶ ἐμπορικῶν συνθηκῶν διαπραγματεύσεις, αἵτινες ἀπέληγον τῇ 21. ἀπριλίου εἰς τὴν ὑπογραφὴν τῶν σχετικῶν συμβολαίων. Ταὐτοχρόνως ἀνεκινεῖτο τὸ ζήτημα τῆς ἀνανεώσεως τῆς τριπλῆς συμμαχίας, λιγούσης τῷ 1892, καὶ τὴν 16 ἰουνίου παρετείνετο αὕτη ἐπὶ ἑξαετίαν. Τὸ πρᾶγμα ἔτι μᾶλλον καθησύχαζε τὸν γερμανὸν μονάρχην, ὅστις ἔχων ἐν τοῖς θυλακίοις αὐτοῦ τὸ σχετικὸν ἔγγραφον ἀπήρχετο παρὰ τῇ μάμμῃ αὐτοῦ εἰς Λονδῖνον μετὰ δέκα ἡμέρας καὶ παρεῖχεν ἀφορμὴν εἰς πλείστας ὅσας φήμας περὶ προσχωρήσεως δῆθεν τῆς μεγάλης Βρετανίας εἰς τὴν τριπλῆν συμμαχίαν. Οἱ τοσοῦτο τῆς Ἀγγλίδος σφοδροὶ πολέμιοι, οἱ τὴν ἔχθραν αὐτῶν κατὰ παντὸς ἀγγλικοῦ διατρανώσαντες ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ ἀειμνήστου Φρειδερίκου, οὗ τὴν θεραπείαν ἐνεπιστεύθη ἡ σύζυγος εἰς ἄγγλον λαρυγγολόγον, ἐπιλαθόμενοι πως τὸ κατὰ τῶν Σαξώνων μῖσος τῶν Τευτόνων, μυρίας ὅσας εἶχον καταβάλει ἐπὶ τῇ ἐν Λονδίνῳ παρουσίᾳ τοῦ μονάρχου αὐτῶν προσπαθείας ὅπως συμπαρασύρωσι καὶ τὴν Ἀγγλίαν εἰς τὸ συμμαχικὸν ἔργον. Ταὐτοχρόνως μοῖρα τοῦ γαλλικοῦ στόλου ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ζερβαὶ ἀπέπλεεν ἐκ τῶν λιμένων τῆς Γαλλίας καὶ τῇ 11 ἰουλίου κατέπλεεν εἰς Κρονστάδιν, ὅπου οἱ γάλλοι ἀξιωματικοὶ θερμοτάτης ἐτύγχανον δεξιώσεως καὶ ἐπαγιοῦτο ἡ γαλλορρωσικὴ συμφωνία, ἥτις, ἐπὶ συμφερόντων πραγματικῶν βασιζομένη, πολλῷ στερεωτέρα τυγχάνει τῆς τριπλῆς συμμαχίας

παρὰ τὰς σχετικὰς γραπτὰς συνθήκας καὶ τὰς ἀμοιβαίας διαβεβαιώσεις τῶν κυριοτέρων ἰθυνόντων. Τὰ ἐν Κρονστάδῃ γεγονότα, τὰ ἐπαναληφθέντα ἔν τε Πετρουπόλει καὶ ἐν Μόσχᾳ, ὅπου τὴν γαλλικὴν ἔκθεσιν αὐτοπροσώπως ἐπεσκέπτετο ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος, ὁ Γ' παρὰ τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου πεποίθησιν, καὶ ἐπεσφράγιζε τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας συναδέλφωσιν τῆς χώρας αὐτοῦ, βαθέως ἐλύπησαν τοὺς συμμάχους, γινώσκοντας καλῶς ὅτι Γαλλία καὶ Ρωσία συμπράττουσαι εὐχερῶς ν' ἀντιμετωπίσωσι δύνανται πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ νικηφόρος ν' ἀποκρούσωσι πᾶσαν ἐπιθετικὴν κίνησιν. Αἱ ἀνταλλαγεῖσαι φιλοφρονήσεις, αἱ ἐπαναληφθεῖσαι μετὰ μικρὸν ἔν τε Χερβούργῳ καὶ ἐν Ἀλγερίᾳ κατὰ τὴν παρουσίαν ρωσικῶν θωρηκτῶν, ἀνέτρεψαν τὰ σχέδια τῆς γερμανικῆς διπλωματίας, ἥτις, βλέπουσα τὴν Ρωσίαν ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀφιερωμένην εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ πολιτευομένην ὡς ἐπολιτεύετο τῷ 1875 Ἀλέξανδρος ὁ Β', ὅτε ὁ πρίγκηψ Βίσμαρκ, ζητήσας νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς ἀνακυψάσης Γαλλίας, προσέκρουσε κατὰ τῆς ρητῆς ἀρνήσεως τοῦ τσάρου, ἔγνω μετριοπαθεστέραν νὰ μετέλθῃ πολιτείαν πρὸς τὴν Γαλλίαν, καὶ τῇ 10 σεπτεμβρίου κατέρριπτεν ἐν μέρει τὸ ἀλσατιανὸν τεῖχος διὰ τῆς ἄρσεως τῶν περὶ διαβατηρίων μέτρων. Ταυτοχρόνως ἡ ἄνασσα Βικτωρία ἐξέφραζε πρὸς τὴν γαλλικὴν κυβέρνησιν τὸν πόθον τοῦ ἐπιθεωρῆσαι τὴν ἐν Κρονστάδῃ γαλλικὴν μοῖραν, ἥτις καὶ ἐκ τοῦ λιμένος τούτου ἀπάρασα κατηυθύνθη εἰς Πορτσμούθην, ὅπου θερμῆς ἐτύγχανον δεξιώσεως οἱ γάλλοι ἀξιωματικοί.

Ἡ ἐν τῷ ἀγγλικῷ λιμένι παρουσία τοῦ γαλλικοῦ στόλου ἐχαρακτηρίσθη ὡς ἀντιστάθμισμα τῆς Κρονστάδης, ὡς ἀπόσπασις ἐν μέρει τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοῦ στενοῦ μετὰ τῆς Ρωσίας δεσμοῦ· τὰ κυριώτερα τῶν γαλλικῶν ὀργάνων, ἀνασκευάζοντα τὰς ἰδέας ταύτας, διεβεβαίουν ὅτι ἡ ἐν Πορτσμούθῃ παρουσία τοῦ γαλλικοῦ στόλου ἦτο ἁπλῆ ἐκπλήρωσις πόθου καὶ ἀντιπόδοσις τῆς ἐν γαλλικοῖς ὕδασι παρουσίας ἀγγλικῆς μοίρας, καὶ ὑπεδείκνυον οὕτως, ὅτι μέγα ἐπετελέσθη ἐν Κροστάνδῃ γεγονότι, τὰ μέγιστα βαρύνον ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ἐν Εὐρώπῃ καταστάσεως. Οἱ ἐν Γερμανίᾳ ταῦτα ἀκούοντες ἀνεζήτουν τὸ φάρμακον τῆς ἐπιγενομένης τῇ τριπλῇ συμμαχίᾳ καταστάσεως ἐν τῇ μετὰ τῆς Ρωσίας προσεγγίσει καὶ ἐβαυκαλίζοντο ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι ὁ ρῶσος αὐτοκράτωρ, ἐπαναλάμπτων ἐκ Κοπεγχάγης, ὅπου εἶχε μεταβῆ παρὰ τῷ ἐστεμμένῳ πενθερῷ, ἤθελε διέλθει διὰ Βερολίνου καὶ ἀνταποδώσει τὴν ὀφειλομένην πρὸς τὸν γερμανὸν μονάρχην ἀντεπίσκεψιν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐπίρχετο ὁ πρόωρος τῆς βασιλόπαιδος τῆς Ἑλλάδος, τῆς μεγάλης δουκίσσης Ἀλεξάνδρας, θάνατος τῇ 11 σεπτεμβρίου, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος διήρχετο τὴν Γερμανίαν καὶ μετέβαινεν εἰς ἀπόδοσιν τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ εἰς προσφιλῆ νύμφην· πάντες τότε οἱ ἐν Βερολίνῳ ἐπίστευον ὅτι ὁ τσάρος διερχόμενος τὴν Γερμανίαν ἤθελεν ἀντεπισκεφθῆ τὸν Γουλιέλμον, ἀλλ' ὁ ρῶσος μονάρχης ὠχυρώτο ὄπισθεν τοῦ ἐπιχειρήματος ὅτι δεινὸν εἶχε νὰ ἐκπληρώσῃ καθῆκον πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ὅτι τὸ πένθος ἀπεῖργεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς παρουσίας ἐν τῇ γερμανικῇ πρωτευούσῃ· μετὰ τὴν ἐν Πετρουπόλει ταφὴν τῆς ἑλληνίδος βασιλοπούλας ὁ τσάρος ἐπανέκαμπτεν εἰς Κοπεγχάγην· ὅπου ἔμεινε μέχρι τῆς 19 σεπτεμβρίου, νέα δὲ πάλιν κατελάμβανεν ἐλπὶς τοὺς περὶ τὸν αὐτοκράτορα Γουλιέλμον ὅτι ὁ τσάρος, ἡ Α.Μ. ἐπιστρέψων ὁριστικῶς εἰς τὰ βασίλεια αὐτοῦ, ἤθελεν ἀντεπισκεφθῆ τὴν Α. Μ. Ἀτυχῶς καὶ ἡ ἐλπὶς αὕτη φρούδη ἀπέβαινε, τοῦ τσάρου διελθόντος τὴν Γερμανίαν ἄνευ ἀντεπισκέψεως πρὸς τὸν μονάρχην αὐτῆς, καὶ κατευθυνθέντος εἰς Λειβαδίαν, ὅπου τῇ 28 ὀκτωβρίου ἐτέλει τοὺς ἀργυροῦς αὐτοῦ γάμους ἐν στενῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ συνεπείᾳ τοῦ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρας πένθους. Οἱ γερμανοὶ κραυγὴν τότε πολέμου ἔβαλλον κατὰ τοῦ ρωσικοῦ δανείου τῶν 500000000 φράγκων, ὅπερ ἐκαλύπτετο ἐν Παρισίοις μόνον ἑπτάκις καὶ πλέον, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς σπουδῆς ἐπεδίδοντος εἰς τὴν ὁριστικὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν. Ἐνόμιζον οὕτως ὅτι παρασκευάζουσιν ἀντίρροπον τῆς ἐνΚρονστάδῃ γαλλορρωσικῆς συναδελφώσεως, ἣν ἔβλεπον παγιουμένην ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς ἐν Παρισίοις παρουσίας τοῦ ρώσου ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ κ. Γίερς τῇ 7 νοεμβρίου, μετέτρεπον καὶ αὐθις τὴν πρὸς τὴν Ρωσίαν γλῶσσαν, ἐφαίνοντο ἠπιώτεροι πρὸς αὐτήν, καὶ ὁ γερμανὸς μονάρχης, δεξιούμενος τὸν κ. Γίερς τῇ 13 νοεμβρίου, ἐπειρᾶτο νὰ ὑποδείξῃ ὅτι δὲν ἐλησμόνησεν ἃς ἐλάμβανε παρακαταθήκας παρὰ τοῦ πάππου, ὅστις, ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου εὑρισκόμενος κλίνης, συνεβούλευε τὴν πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Βορρᾶ δύναμιν φιλίαν καὶ συμπίθειαν ὁ τοῦ τσάρου ὑπουργὸς ἐφεκτικὴν ἐτήρει πολιτείαν, ὑποδεικνύουσιν ὅτι τὰ ἐν Κρονστάδῃ γεγονότα παραμένουσιν ἀναλλοίωτα, οἱ δ' ἐν Βερολίνῳ καὶ Βιέννῃ ἐξεδοκοῦντο τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν τῇ 24 νοεμβρίου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐθεώρησεν ἡ ἐν Εὐρώπῃ διπλωματία ὡς πολυσήμαντον, ὡς ὑποδεικνῦον τὴν ἐν ἐμπορικοῖς ζητήμασιν ὑπεροχὴν τῆς Γερμανίας, ὡς παγιοῦν τὴν τριπλῆν συμμαχίαν, καθ' ἃ ἐδήλωσεν αὐτὸς ὁ ἀρχιγραμματεὺς φὸν Καπρίβης ἐν τῇ Λευκῇ αἰθούσῃ τῇ 3 δεκεμβρίου, ἐπεκύρωσε δ' ὅ τε κόμης Καλνόκης καὶ ὁ μαρκήσιος Ρουδίνης ἐν τοῖς οἰκείοις κοινοβουλίοις· πράγματι ὁ τελωνειακὸς συνασπισμὸς τῶν συμμάχων κρατῶν κρατύνει λίαν τοὺς πολιτικοὺς δεσμούς, ἔσχε δ' ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα τὴν μεταβολὴν τῶν ἐν Γαλλίᾳ φρονημάτων κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἐλευθέρας ἀνταλλαγῆς παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἔν τισι κύκλοις τάσιν τοῦ προστατευτικοῦ συστήματος, ὡς καὶ τὴν ἀπονομὴν τοῦ τίτλου τοῦ κόμητος εἰς τὸν ἀρχιγραμματέα Καπρίβην. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον καὶ σπουδαιότερον σύνημα τῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος, ὅσα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς γερμανικῆς διπλωματίας δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν παγίωσιν τῶν συμμαχικῶν δεσμῶν καὶ νὰ διασκεδάσωσι τοὺς φόβους τῶν ἐν Βερολίνῳ. Διὰ τῆς συσφίγξεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἡ Γερμανία ἐζήτησεν οὐ μόνον τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ρωσίαν νὰ περιαγάγῃ εἰς οἵαν θέσιν Ναπολέων ὁ Βοναπάρτης περιήγαγε τὴν μεγάλην Βρετανίαν διὰ τοῦ ἠπειρωτικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἀλλὰ συνάμα ν' ἀνακτήσηται τὴν πολιτικὴν ὑπεροχήν, τὴν ἀπολεσθεῖσαν νῦν διὰ τῆς παραγκωνίσεως τοῦ πρίγκηπος Βίσμαρκ, τοῦ ἀναδείξαντος τὴν μικρὰν Πρωσίαν καὶ ἐπαναθέντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν βασιλέων αὐτῆς τὸ σιδηροῦν στέμμα τοῦ Βαρβαρόσσα ἐν τῇ μεγάλῃ τῶν κατόπτρων αἰθούσῃ ἐν Βερσαλλίαις.

Τοιαύτη ὑπὸ γενικὴν ὅλως ἔποψιν ἡ διεθνὴς ἐν Εὐρώπῃ κατάστασις ἡ ἐγκλείουσα, οὐκ ὀλίγους τοὺς κινδύνους καὶ ἡ παρουσιάζουσα ἐν μέρει τὴν αὐτὴν χροιάν, ἣν τῷ 1885. Καὶ τότε ἡ Βουλγαρία συνετάραττε τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ πραξικοπήματος τῆς 6 σεπτεμβρίου καὶ νῦν προκαλεῖ ἀνησυχίας διὰ τῆς πολιτείας αὐτῆς πρὸς τοὺς ξένους καὶ τοὺς ἰθαγενεῖς, παρὰ τὰς διεθνεῖς συνθήκας καὶ τοὺς ὀργανικοὺς νόμους. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκδιώκεται ὁ γάλλος ὑπήκοος κ. Σαδούρν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπαγορεύεται ἡ διδασκαλία τῆς γλώσσης, εἰς ἣν ἡ μὲν βουλγαρικὴ γλῶσσα ὀφείλει τὰ τῆς ἀλθαίνου αὐτῆς στοιχεῖα, ὁ δὲ βουλγαρικὸς λαὸς τὸν ἐξανθρωπισμὸν καὶ πολιτισμὸν αὐτοῦ δυνάμει τῶν μόχθων τῶν ἑλλήνων μοναχῶν Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου τῶν προσλαβόντων τοὺς βουλγάρους εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀλλὰ παρὰ πάντα ταῦτα ἀκαχεκτικὴ γραῖα, ἡ εἰρήνη δηλαδὴ τῆς Εὐρώπης, ποδήρη ἔχουσα χιτῶνα περιέρχεται πάντοτε τὰς κυριοτέρας ἐν Εὐρώπῃ πρωτευούσας, καὶ δεήσεις ἀναπέμπει ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἰανοῦ πρὸς θεραπείαν αὐτῆς, ἀπειληθείσης καὶ διὰ νέου ἕλκους, διὰ τῆς φοβερᾶς τῆς ἐργασίας ἐναντίον τοῦ κεφαλαίου πάλης, ἥτις μικροῦ δεῖν κατέλυγεν εἰς ἀπαίσια ἀποτελέσματα κατὰ τὴν πρώτην μαΐου, τὴν θεωρουμένην νῦν ὡς κοινὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ἐργασίας ἑορτὴν· ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνες καὶ κυβερνῆται οὐκ ὀλίγας διετυπώσαντο εὐχὰς ὑπὲρ τῆς θεραπείας τῆς εἰρήνης, μόνος δ' ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος Ἰωσήφ, καίπερ ἐπαναλαβὼν τῇ 11 νοεμβρίου κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν προεδρείων τῶν ἀντιπροσωπειῶν τὰς τετριμμένας ἐν τοιαύταις περιστάσεσι φράσεις περὶ διατηρήσεως τῆς γενικῆς ἐν Εὐρώπῃ ἡσυχίας, ἔγνω καλὸν νὰ ὑποδείξῃ ὅτι ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν ταύτην εἰρηνικὴν κατάστασιν ἐνυπολανθάνει πολὺς κίνδυνος, ἐπιβάλλων πᾶσι σύντονον τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μέριμναν.

Εὐχηθῶμεν ὅπως τὸ νέον ἔτος ἀποδῇ αἰσιώτερον τοῦ μετὰ μικρὸν ἀποχαιρετίζοντος ἡμᾶς 1891, ὅπερ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος παραδιδόμενον ἐσημειώθη δι' ὑπουργικῶν μεταβολῶν ἐν Ρουμανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ ἐν Ἱσπανίᾳ, διὰ θανάτων πολλῶν ἐπισήμων προσώπων τῆς ἑλληνίδος βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας, τοῦ πρώην αὐτοκράτορος τῆς Βραζιλίας Δὸν Πέτρου, τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Διονυσίου τοῦ Ε', τοῦ λόρδου Λάϊτον, τοῦ δουκὸς Δεβονσάϊρ, τοῦ σὴρ Οὐάϊτ, διὰ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ἐν Χιλῇ, ἐν Βραζιλίᾳ, ἐν Οὐρουγουάϊ, διὰ ῥήξεως τοῦ παλαιοῦ κόσμου πρὸς τὸν Νέον, τῆς Ἰταλίας π.χ. πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐπὶ τῇ κακοποιήσει τεσσάρων Ἰταλῶν ὑπηκόων ἐν Νέᾳ Αὐρηλίᾳ, δι' ὁμοτήτων κατὰ τῶν Εὐρωπαίων ἐν Σινικῇ, διὰ μεγάλης σιτοδείας ἐν Ρωσίᾳ, διὰ παροδικῆς διαφωνίας ἐν Ἀσίᾳ μεταξὺ τοῦ Ἐλέφαντος καὶ τῆς Φαλαίνης συνεπείᾳ τοῦ ἐν Παμείρῳ ὁροθετικοῦ ζητήματος, διὰ τῆς ἀνανεώσεως τέλος πολλῶν κοινωνικῶν ζητημάτων, κρατησάντων ἐν δινεκεῖ φόβῳ κυβερνήσεις τε καὶ λαούς.

ΤΟ ΕΤΟΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον ἀριθμόν).

§. 3. Ὁ ἀστὴρ τῶν Μάγων.

Τίς ἄρά γε ὁ ἀστὴρ τοῦ Μεσσίου, τοῦ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων, ὃν οἱ Μάγοι ἰδόντες ἐν Ἀνατολῇ ἐθεώρησαν ὡς σημεῖον ἀναγγέλλον τὴν γέννησιν αὐτοῦ; Βεβαίως θεωρητέος ὁ ἀστὴρ οὗτος ὡς οὐράνιόν τι φαινόμενον, οὗ ἡ φύσις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ἐκ μόνων τῶν λόγων τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου.

Τὸ ὅτι τὸ ἔκτακτον τοῦτο φαινόμενον ἑρμηνεύθη ὑπὸ τῶν Μάγων ὡς σημεῖον ἀγγέλλον τὴν γέννησιν τοῦ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων ἀποδεικνύει πρῶτον τὰς ἀστρολογικὰς αὐτῶν ἐρεύνας καὶ δεύτερον τὴν γνῶσιν τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων, αἵτινες γενικῶς διαδεδομέναι ἐν Ἀνατολῇ ἦσαν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Τακίτου καὶ τοῦ Σουετονίου, παραδόσεις ἀγγέλλουσαι ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἄνδρες ἐξ Ἰουδαίας ἀνιχνεύοντες θὰ ἐδέσποζον τοῦ κόσμου· percrebuerat Oriente toto, vetus et constans opinio esse in fatis, ut eo tempore Judaea profecti, rerum potirentur (Συέτ. Οὐεσ. IV. Τακίτου Ἱστ. V, 13. Ἰωσήπου Ἰουδ. πόλ. VI, 6, 4). Οἱ ἐν τῇ διασπορᾷ Ἰουδαῖοι πανταχοῦ τὰς περὶ Μεσσίου ἐλπίδας αὐτῶν διέδωκαν. Ἄραβες καὶ Ἠιθίοι, Σῖνα καὶ Ἰνδοί, Αἰγύπτιοι, Ῥωμαῖοι καὶ Ἕλληνες, οὐδεὶς ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐλπίδων τούτων διετέλεσ· ἐπόμενον ἄρα ὅτι καὶ οἱ Μάγοι ἐκεῖνοι τῆς χώρας τοῦ Βαλαὰμ διετήρησαν τὴν ἐνθύμησιν τοῦ ἄστρου, ὅπερ ὁ πρόγονος αὐτῶν εἶδεν ἀνατέλλον ἐξ Ἰακώβ. Ἡ πίστις ὅτι ἀστὴρ θ' ἀνάγγελλε τὴν γέννησιν τοῦ Μεσσίου δὲν προέρχεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐκ τῶν Μάγων, ἀλλ' ἀποτελεῖ μέρος τῆς περὶ Μεσσίου δημώδους πίστεως τῶν Ἰουδαίων.

Οἱ Μάγοι ὁμιλοῦσι περὶ τούτου ὡς περὶ πράγματος γνωστοῦ καὶ παγκοσμίως προσδοκωμένου. «Εἴδομεν» λέγουσι «τὸν ἀστέρα αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ». Οἱ μετ' αὐτῶν ὁμιλοῦντες, ὁ Ἡρώδης καὶ τὸ συνέδριον, οὐδαμῶς παρ' αὐτῶν διδάσκονται τὰ περὶ συναφείας τοῦ ἀστέρος μετὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Μεσσίου· ἀλλ' ἐπὶ τῇ εἰδήσει τῆς τοῦ ἀστέρος ἐμφανίσεως, ἣν οἱ Μάγοι φέρουσιν, ὁ Ἡρώδης ταράσσεται καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ· Ἡ γενικὴ αὕτη πίστις κατ' οὐδὲν μειοῖ τὸν ἱστορικὸν χαρακτῆρα τῆς εὐαγγελικῆς ἀφηγήσεως, ἀλλὰ μᾶλλον προσεπιμαρτυρεῖ αὐτόν.

Πᾶσα ἡ ἐθνικὴ ἀρχαιότης, ἡ εἰς τὴν ἀστρολογίαν ἐπιδεδομένη, ἐπίστευεν ὅτι ἔκτακτοι ἀποκαλύψεις, καὶ μάλιστα περὶ τῆς γενήσεως καὶ τοῦ θανάτου τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, παρέχονται ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀστέρων, τῶν κομητῶν καὶ τῶν ἀστεροειδῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυνάμεως ταύτης τῆς ἀστρολογίας. Ἐπίστευον ὅτι οὐράνιον φαινόμενον τὴν γέννησιν τοῦ Μεσσίου αὐτῶν θ' ἀνήγγελλε καὶ ταύτην ἀεὶ τὴν ἑρμηνείαν ἔδιδον εἰς τό: «Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ» (Ἀριθ. ΚΔ', 17).

Ἡ εἰς τὸ ἄστρον τοῦ Μεσσίου πίστις ὑφίσταται παρ' αὐτοῖς καὶ μετὰ τὸν Ἰησοῦν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ Σοχίρ, βιβλίου τοῦ α' μ. Χ. αἰῶνος. Ἡ διαθήκη τῶν δώδεκα πατριαρχῶν λέγει «Καὶ ἀνατελεῖ ἄστρον αὐτοῦ ἐν οὐρανῷ ὡς βασιλέως». Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀδριανοῦ, ὅτε ἐπιφαίνεται ὁ ψευδὴς Μεσσίας, ὁ λαβὼν τὸ ὄνομα υἱοῦ τοῦ ἀστέρος (Βὶρ-Κοκβὰ), ὅπως συσχετίσῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸ 17 ἐδάφιον τοῦ ΚΔ' κεφαλαίου τῶν Ἀριθμῶν, διατί οἱ Ἑβραῖοι μετὰ τοσαύτης σπουδῆς περὶ αὐτὸν συνέδραμον; Διότι ἀκριβῶς ἐπίστευον ὅτι θὰ ἴδωσιν ἐκπληρουμένην ἐν αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν τοῦ Βαλαὰμ προφητείαν.

Ἡ μυθικὴ σχολὴ ἐθεώρησε τὸν ἀστέρα ὡς ἁπλοῦν ἐπινόημα πρὸς παροχὴν νέου τίτλου εἰς τὸν Μεσσίαν.

Ἡ ὀρθολογιστικὴ σχολὴ ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος προτίμησε νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν ὡς ἄστρον ὅμοιον πρὸς τὸ ἐπιφανὲν τῷ 1604 μεταξὺ Ἑρμοῦ καὶ Κρόνου κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ Ὀφιούχου, κατὰ τὴν ὥραν τῆς συνόδου τῶν τριῶν πλανητῶν Διός, Κρόνου καὶ Ἑρμοῦ. Ἡ σύνοδος αὕτη, ὑπολογισθεῖσα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ διασήμου Κέπλερ καὶ κατόπιν ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων, ἐπαναλαμβάνεται καθ' ἑκάστην ὀκτακοσιετηρίδα.

Ἡ καθολικὴ σχολή, μὴ ἀπορρίπτουσα τὴν ἀστρονομικὴν ταύτην ἔνδειξιν, δὲν ἐνόμιζεν ἐν γένει ὅτι αὕτη σχετίζεται πρὸς τὸ κείμενον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου. Ὁ ἀστήρ, ὡς ἐκ τούτου φαίνεται, εἶναι ἔκτακτος. Βαίνει πρὸ τῶν Μάγων καὶ ἀστρόλογων αὐτοὺς ἕως οὗ ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. Ἐκ τοῦ κειμένου δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ διακρίνωμεν δύο ἀστέρας, τὸν μὲν φυσικῆς τάξεως σημαίνοντα τοῖς Μάγοις ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅθεν ἤρχοντο, τὸν δὲ ὑπερφυσικῆς τάξεως προάγοντα αὐτοὺς οὗ ἦν τὸ παιδίον. Εἶναι ὁ αὐτὸς ἀστήρ, ὁ ἀστὴρ ὃν εἶδον ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Αὐστηρῶς ὅμως τοῦ κειμένου ἑρμηνευομένου, ὁ Εὐαγγελιστὴς ὁμιλεῖ σαφέστατα περὶ φαινομένου ἐκτὸς τῶν φυσικῶν νόμων, ὅπερ ὁ Θεὸς ἔστησε καλῶν τοὺς Μάγους εἰς ἀναγνώρισιν τοῦ Μεσσίου.

Ὁπωσδήποτε, καίτοι ὁ Ματθαῖος, κατὰ τὴν καθολικὴν σχολήν, δὲν ἀποδεικνύει τὸ ὑπὸ τοῦ Κέπλερ μελετηθὲν ἀστρονομικὸν φαινόμενον, ἐγένετο ὅμως ἀφορμὴ τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ.

Ἀπὸ τῶν πρώτων τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐνῷ ἐν Γερμανίᾳ οἱ θεολόγοι σφοδρῶς πρὸς ἀλλήλους ἤριζον περὶ τοῦ ἔτους τῆς γεννή-

δεως τοῦ Ἰησοῦ, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1603 σπανιώτατον φαινόμενον παρέστη ἐν τῷ οὐρανῷ. Τῇ 5/15 δεκεμβρίου ἐγένετο ἡ σύνοδος τῶν δύο πλανητῶν Διὸς καὶ Κρόνου. Τὸ ἔαρ τοῦ 1604 τῇ συνόδῳ αὐτῶν προσετέθη καὶ ὁ Ἄρης, πρὸς δὲ ἀσμα ὅμοιον πρὸς ἀπλανῆ ἑστῶσα ἐπεφάνη πλησίον τῶν δύο πλανητῶν πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ὀφιούχου. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἄστρον πρώτου μεγέθους, ἐκτάκτου λαμπρότητος, ὀχρίσαν ἀνεπαισθήτως μόλις ὁρατὸν κατ' ὀκτώβριον τοῦ 1605 ἐξέλιπεν ἐπὶ τέλους τὸν μάρτιον τοῦ 1606. Ἡ σύνοδος αὕτη, εἰς ἣν οἱ ἀστρολόγοι, ἀναμφιβόλως δὲ καὶ οἱ Μάγοι, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Κέπλερ, μεγίλην πάντοτε ἀπόδοσαν σημασίαν, ἐπαναλαμβάνεται καθ' ἑκάστην εἰκοσαετίαν καὶ ὑπὲρ τοὺς ὀκτὼ παρέρχονται αἰῶνες ὅπως τὸν κύκλον τοῦ Ζωδιακοῦ ποιήσηται. Ὁ μέγας ἀστρονόμος συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀναζητήσῃ ἐὰν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς χρονολογίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ ὁρίζεται, ἐγένετο τοιαύτη τις σύνοδος, αἱ δὲ ἔρευναι αὐτοῦ ἀπέληξαν εἰς τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἀποτέλεσμα ὅτι πράγματι ἡ σύνοδος ἐγένετο τῷ 747 ἔτει ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ ζωδίου τῶν Ἰχθύων, παρὰ τὸ τοῦ Κριοῦ, καὶ τὸ ἔαρ τοῦ ἑπομένου ἔτους 748 ὁ Ἄρης συνέλθοι ὑπὸ τὸ ζώδιον τοῦτο τῷ Διὶ καὶ τῷ Κρόνῳ.

Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖ τὸν ἀστέρα τῶν Μάγων ὧδε. Ἡ τοσοῦτον σπανία αὕτη σύνοδος τῶν τριῶν πλανητῶν ἐβελκύσατο τὴν τῶν Μάγων προσοχὴν τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὸ φαινόμενον τοῦτο φαίνεται συνοδευθὲν ὑπὸ τῆς ἐμφανίσεως ἐκτάκτου ἀστέρος. Τεθέντος δὲ ὅτι ὁ ἀστὴρ οὗτος ἐπεφάνη τὸ πρῶτον οὐ μόνον καθ' ὃν χρόνον ὁ Κρόνος καὶ ὁ Ζεὺς ἐγγὺς ἀλλήλων ἦσαν, ἤτοι κατὰ ἰούνιον τοῦ 747, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἔνθα οἱ πλανῆται οὗτοι ἦσαν, ὡς τὸ πρᾶγμα ἐγένετο τῷ 1603, 1604, 1605, οἱ Χαλδαῖοι, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τότε ἐν πλήρει ἰσχύϊ τέχνης αὐτῶν, δὲν ἦτο ἐπόμενον νὰ συμπεράνωσιν ὅτι μέγα ἐτελεῖτο γεγονός; (Κεπλερ, De nova Stella in pede Serpentarii, 1606. — De vero anno quo aeternus Dei filius humanam naturam in utero benedictae Virginis Mariae assumpsit. Francf., 1614).

Ἐὰν ἐκ τῶν ἀστρονομικῶν ὑπολογισμῶν ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύηται ὅτι τὸ οὐράνιον τοῦτο φαινόμενον ὑπῆρξε τότε, ἀπίθανον βεβαίως εἶναι ὅτι οἱ Πέρσαι ἢ Χαλδαῖοι ἀστρονόμοι, οἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάγοι περιλαμβανόμενοι, δὲν παρετήρησαν αὐτό· ἐὰν δὲ παρετήρησαν, ἡσυχώτατον τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀπέδοσαν εἰς αὐτὸ μυστηριώδη σημασίαν καὶ τόσα τὴν γέννησιν τοῦ ἐν Ἰουδαίᾳ προσδοκωμένου, ὅστις ἔμελλε, κατὰ τὴν παράδοσιν, δεσπόσαι τοῦ κόσμου. Οἱ ὑπολογισμοὶ τοῦ Κέπλερ ἐπανελήφθησαν ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ὑπὸ τῶν Pfaff, Schubert καὶ Ideler.

Δυνάμεθα ἄρα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι, ἐὰν ὁ μετὰ τῆς συνόδου τοῦ Διὸς, τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Ἄρεως ἐπιφανεὶς ἀστὴρ ἐγένετο ὁρατὸς τῷ 747, ἐπειδὴ οἱ Μάγοι ἀφίκοντο εἰς Ἱερουσαλὴμ μόλις τὸ ἑπτὸν ἔτος, ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ καθοριστέα τῷ 748 ἢ 749 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Ὑπολείπεται ἔτι νὰ ὁρισθῇ ἐὰν οἱ μυστηριώδεις ἐκεῖνοι ξένοι ἀφίκοντο κατὰ τὴν ὥραν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἢ μετὰ ἓν ἔτος, ὡς ἐπίστευσάν τινες, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος. Τῆς τελευταίας ταύτης ὑποθέσεως ἀποδεικτῆς γινομένης, ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ δέον νὰ καθορισθῇ ἓν ἔτος πρότερον, ἤτοι τῷ 5 ἢ 6 ἔτει πρὸ τῆς ἡμετέρας χρονολογίας.

§. 4. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐν τῶν ἀκριβεστάτων καὶ σπουδαιοτάτων χρονολογικῶν διδομένων πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐποχῆς τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ πασῶν ἔτι τῶν ἐποχῶν τοῦ βίου αὐτοῦ εἶναι τὸ 23 ἐδάφιον τοῦ Γ' κεφαλαίου τοῦ ἱεροῦ Λουκᾶ, καθ' ὃ «ὁ Ἰησοῦς ἦν ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος», ὅτε ὁ Ἰωάννης ἐξῆλθεν εἰς τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου καὶ ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν ὑπ' αὐτοῦ βαπτισθῆναι.

Καθοριζομένου τοῦ ἔτους τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ, συγκαθορίζεται καὶ τὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Εὐεπίτευκτον δὲ τοῦτο, ἐὰν βασισθῶμεν ἐπὶ χρονολογικοῦ τινος διδομένου τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου, τοσούτῳ θετικωτέρου, ὅσῳ ἀσχετον μέν ἐστι πρὸς τὴν περὶ βαπτίσεως ἀφήγησιν, ἀλλὰ συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὰ χρονολογικὰ διδόμενα τοῦ τρίτου Εὐαγγελίου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, κατόπιν τῆς ἀφηγήσεως διαφόρων γεγονότων (Α', 31—34), ὑπαινισσομένων τὸ τοῦ Ἰησοῦ βάπτισμα, ποιεῖται μνείαν τοῦ πρώτου Πάσχα, ὅπερ ὁ Ἰησοῦς ἑόρτασε ἐν Ἱερουσαλὴμ μετὰ τὴν βάπτισιν αὐτοῦ (Β, 13). Ἀρκεῖ ἑπομένως νὰ ὁρισθῇ ὁ χρόνος τοῦ Πάσχα τούτου πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ τελευταίου ὁρίου, πρὸ τοῦ ὁποίου δέον νὰ τεθῇ ἡ ἐποχὴ τῆς βαπτίσεως. Τὴν πολύτιμον ταύτην ἐποχὴν συνάμεθα νὰ καθορίσωμεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, διασαφηνίζοντος ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου.

«Ἔτι οὖν οἱ Ἰουδαῖοι: Τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;» (Ἰω. Β, 20). Καθ' ἣν ἄρα ὥραν οἱ Ἰουδαῖοι αὐτὸ τῷ Ἰησοῦ ἔλεγον, τεσσαράκοντα καὶ ἓξ ἔτη παρῆλθον ἀφ' ὅτου ἤρξατο ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ναοῦ, ἥτις, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰώσηπος (Ἀρχ. XX, 9, 7), συνετελέσθη μόλις μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου. Προστιθέντες τὸν ἀριθμὸν 46 εἰς τὸ ἔτος, καθ' ὃ ὁ Ἡρώδης ἤρξατο τῆς ἀνοικοδομῆς τοῦ δευτέρου ναοῦ, θὰ εὕρομεν ἱστορικῶς τὸ ἔτος, καθ' ὃ οἱ Ἰουδαῖοι ἔλεγον ταῦτα τῷ Ἰησοῦ. Τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου κατήρξατο ὁ Ἡρώδης (Ἀρχ. XV. 2, 1), κατὰ τὸ 18ον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτος, πιθανώτατα δὲ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων ἐν μηνὶ Κισλὲῦ (734 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης), ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει πρὸ τοῦ Πάσχα τοῦ 735. Προστιθεμένων τῶν 46 ἐτῶν ψθάνομεν εἰς τὸ πάσχα τοῦ 781, καὶ ἑπομένως ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ἔτους 780 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης· ἐπειδὴ δέ, κατὰ τὸν ἱερὸν Λουκᾶν, ἦν ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν ὅτε ἐβαπτίσθη, ἐγεννήθη ἄρα κατὰ τὸ 749—750 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης.

* * *

Ἐνταῦθα δέον ν' ἀνασκευάσωμεν τὴν ἐσφαλμένην ἑρμηνείαν πολλῶν ἐξηγητῶν περὶ τοῦ ἔτους πεντεκαιδεκάτου τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος. Τὸ σφάλμα τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ἀδιεξιτήτους δυσχερείας ἐν τῇ χρονολογίᾳ τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡ σπουδαία χρονολογία, ἣν ὄθει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, οὔτε εἰς τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ, οὔτε εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς διακονίας τοῦ Προδρόμου δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ. Πράγματι, ἐὰν ὁ Βαπτιστὴς ἐξῆλθεν εἰς τὸν Ἰορδάνην καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἐπειδὴ τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι τὸ 782 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης, ἕπεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς, ἤτις ἐγεννήθη βεβαίως πρὸ τοῦ 750, ἦτο τριάκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν. Ἀλλ' ὁ Λουκᾶς ρητῶς λέγει ὅτι ἦν ὡσεὶ τριάκοντα ἐτῶν, ἐν τίνι δὲ δικαιώματι δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν τὴν τόσον σαφῆ ταύτην διαβεβαίωσιν καὶ νὰ ῥῳμεν εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτὸ τὸ τρίτον Εὐαγγέλιον;

Ἡ ὑπὸ τοῦ τρίτου Εὐαγγελίου διδομένη χρονολογία σημειοῖ πράγματι τὸ τέλος τῆς δημοσίου λειτουργίας τοῦ Ἰωάννου καὶ τὴν ἐγκαίνισιν τῆς τοῦ Ἰησοῦ, ἣν τὰ τρία πρῶτα εὐαγγέλια συνέδεσαν οὐχὶ μετὰ τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ τῆς φυλακίσεως τοῦ Βαπτιστοῦ.

Προκειμένου περὶ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἐξεταστέον κατὰ ποίαν ἐποχὴν ὁ Ἰωάννης ἤρξατο βαπτίζειν. Τὰ εὐαγγέλια οὐδεμίαν ὁριστικὴν χρονολογίαν παρέσχον ἡμῖν, διότι, ὡς ἐρρέθη, τὸ πεντεκαιδέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου, ὅπερ ἀναγράφει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς (Γ', 1,2), ἀνάγεται εἰς ἄλλο γεγονός. Οὐδόλως δὲ παράδοξον τοῦτο, διότι οἱ Εὐαγγελισταὶ οὐχὶ τοῦ Ἰωάννου, ἀλλὰ τοῦ Ἰησοῦ γράψοντες, τὸν βίον, καὶ παρεμπιπτόντος περὶ τοῦ πρώτου ὁμιλοῦσι καθ' ὅσον μόνον ἀνάγκη ἦν πρὸς ἐξήγησιν τῶν πράξεων καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Μεσσίου. Ἀλλ' ὅμως εἶναι δυνατὸς καθορισμός τις ὡς ἔγγιστα. Ἡ περὶ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ ἀφήγησις δεικνύει ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐβάπτιζεν ἤδη ἀπό τινος χρόνου ὅτε ὁ Ἰησοῦς ἦλθε βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ βαπτισθέντος κατὰ τὸ ἔτος 780, ἕπεται ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ Βαπτιστοῦ ἤρξατο πρὸ τοῦ ἔτους τούτου, καὶ λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι, κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων, ὁ ἀναλαμβάνων δημόσιον λειτουργίαν ἀπαιτεῖτο νὰ ἔχῃ συμπεπληρωμένον τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, προκύπτει ὅτι ὁ Ἰωάννης, πρεσβύτερος ὢν κατὰ μίαν ἑξαμηνίαν τοῦ Ἰησοῦ, ἤρξατο τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ κατὰ τὸ ἔτος 779. Βραδύτερον μόνον ὁ νέος Προφήτης προσειλκύσατο τὴν προσοχὴν τοῦ συνεδρίου, ὅπερ ἀπέστειλεν αὐτῷ ἱερεῖς καὶ Λευῖται ὅπως ἐρωτήσωσιν αὐτὸν τὰ ἐν τῷ τετάρτῳ Εὐαγγελίῳ (Α', 19—27).

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ὀλίγον πρὶν ἢ ὁ Ἰωάννης

συμπληρώσῃ τὸ τριακοστὸν ἔτος, 779—780, συνέπιπτε παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις τὸ σαββατικὸν ἔτος, ἔτος ἱερόν, ἔτος ἀναπαύσεως, ἀφέσεως, συγγνώμης (Λευῖτ. ΚΕ', Δευτερον. ΙΕ'). Πολλὰ τῶν ἐτῶν τούτων κατὰ τὸν ρυθν τῶν αἰώνων μνημονεύονται ὑπὸ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν θύραθεν συγγραφέων. Ἐν τῷ πρώτῳ Μακκαβαίων (Σ', 49, 53) λόγος γίνεται ὅτι σάββατον ἦν ἐν τῇ γῇ κατὰ τὸ ἔτος 150 τῆς χρονολογίας τῶν Σελευκιδῶν, ἢ 590—591 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης· ὁ Ἰώσηπος (Ἀρχ. Ι', 8, 4,) ἀναφέρει τὸ τοῦ 716—717, ἢ δὲ ταλμουδικὴ παράδοσις τὸ τοῦ 821—822. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ πολλαπλασίων τοῦ 7, ὡς δὲ παρατηρεῖ ὁ Wieseler (Chronologische Synopse, 5.205), προστιθεμένων 189 ἐτῶν εἰς τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ βιβλίου τῶν Μακκαβαίων ἀναφερόμενον σάββατον ἐν τῇ γῇ, 63 εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου, ἀφαιρουμένων δὲ 49 ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ταλμιοῦδ ἀναφερομένου, προκύπτει τὸ ἔτος 779 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης. Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ ἔτους τούτου ἀναμφιβόλως ὁ Βαπτιστὴς ἠκουσε τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ καλοῦντος αὐτόν, καὶ χριστὴς συνέλαβεν ἐλπίδας ὅτι θὰ ἀρμήνευε τοῦτο ἐπιτυχῶς εἰς τὸν λαὸν ἐν ἔτει ἀφέσεως, καθ' ὃ αἱ ἐπίγειοι μέριμναι ὑπεχώρουν εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἰδέας.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ ἐγένετο περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔτους τούτου.

Ὡς δῆλον ἐκ τούτων, οἱανδήποτε κἂν τραπῶμεν ὁδὸν πρὸς καθορισμὸν τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, εἰς αὐτὸ ἀπολήγομεν συμπέρασμα. Πάντα τὰ δεδόμενα συμπίπτουσιν, τό τε ἔτος τῆς τελευτῆς Ἡρώδου καὶ ἡ τῆς οἰκουμένης ἀπογραφὴ καὶ ὁ ἀστὴρ τῶν Μάγων καὶ τοῦ Ἰησοῦ ἡ βάπτισις.

(Κατὰ τὸν Rèbe Dupoux).

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.

[Ἑορτὴ Σαλπίγγων.—Ἀνθεστήρια καὶ Διάσια.—Strennae.—Ἑορτὴ δωδεκαημέρου παρὰ Βυζαντινοῖς.—Ἔθιμα ἐν διαφόροις χώραις.—Ὁ ἅγιος Βασίλειος, βασιλόπιτται καὶ ἁγιοβασιλειάτικα.—Εὐχαρισταί, ἐπινομίδες ἢ εὐετήρια.]

Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους φαίνεται ἑορταζομένη παρὰ τῶν λαῶν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος. Οἱ Ἰουδαῖοι, ὧν τὸ ἔτος ἦν διττόν, τὸ θρησκευτικόν, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἀβὶβ ἢ Νισὰν (ἀπριλίου), καὶ τὸ πολιτικόν, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ μηνὸς Τισρὶ (ὀκτωβρίου), ἑβδόμου κατὰ τὸ θρησκευτικὸν ἡμερολόγιον, ἤγοντὴν ἑορτὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους κατὰ τὸ πολιτικόν, ἤτοι τὴν πρώτην τοῦ ἑβδόμου μηνὸς Τισρί. Τὰ τῆς ἑορτῆς ἐνομοθέτησε καὶ διεκανόνισεν αὐτὸς ὁ Μωϋσῆς: «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν λέγων· Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λέγων· Τοῦ μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔσται ὑμῖν ἀνάπαυσις, μνημόσυνον σαλπίγγων, κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν· πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε καὶ προσάξετε ὁλοκαύτωμα Κυρίῳ». Ἡ ἑορτὴ αὕτη, καθ' ἣν πᾶσα ἐργασία ἀπηγορεύετο, ὠνομάσθη ἰδίᾳ ἑορτὴ τῶν Σαλπίγγων, καίτοι καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἑορτὰς τῶν Ἰουδαίων χρῆσις ἐγίνετο τῶν σαλπίγγων, ὡς ἐν Ἀριθμοῖς (Ι', 2, 10) λέγεται: «Ποίησον σεαυτῷ δύο σάλπιγγας ἀργυρᾶς, ἐλατὰς ποιήσεις αὐτάς... Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς εὐφροσύνης ὑμῶν καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς ὑμῶν καὶ ἐν ταῖς νουμηνίαις ὑμῶν σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξιν ἐπὶ τοῖς ὁλοκαυτώμασι καὶ ἐπὶ ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ὑμῶν». Ἀλλ' ἐξαιρετικῶς ἡ πρώτη τοῦ πολιτικοῦ ἔτους ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Σαλπίγγων, ἀγομένη ἄχρι τοῦ νῦν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις.

Οἱ Ἕλληνες, ἀρχομένου τοῦ ἔτους, ἦγον τῇ 12 Ἑκατομβαιῶνος τὰ Κρόνια, ἑορτὴν ὑπομιμνήσκουσαν τὸν χρόνον, οὗ σύμβολον ἦν ὁ ἐπώνυμος θεός. Ἀνευρίσκομεν ὅμως παρ' αὐτοῖς ἑορτάς τινας, καθ' ἃς ἔθος ἦν τὸ δωροφορεῖν, καὶ μάλιστα παρὰ γονέων πρὸς τέκνα καὶ παρὰ πρεσβυτέρων πρὸς νεωτέρους. Δύο τοιαῦτας ἀνευρίσκομεν κατὰ τὸν μῆνα Ἀνθεστηριῶνα, τὴν μὲν ἀρχομένου τοῦ μηνὸς τὰ Ἀνθεστήρια, τὴν δὲ φθίνοντος τὰ Διάσια. Κατὰ τὴν πρώτην ἐγίνοντο ἐν τοῖς ἐπισημοτέραις τῶν Ἀθηνῶν οἴκοις συμπόσια, εἰς ἃ ἐκαλοῦντο οἱ φίλοι ὅπως συνεορτάσωσι τὴν τοῦ ἔαρος ἐπέλευσιν· ἰδίᾳ δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ αὕτη ὡς ἡ μεγάλη τῶν παίδων ἑορτή· πέντε οἱ ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη γεγονότες παῖδες ἀνίεσιν ἐστεμμένοι ἐλάμβανον παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων ὡς δῶρα πλάσματα πηλοῦ ἐν σχήματι ἀμαξίδων, πλαγγόνων, κορῶν, πλακούντων κτλ. Ἐπίσης δὲ κατὰ τὰ Διάσια ἐδίδοντο εἰς τοὺς παῖδας διάφορα ἀθύρματα, ἐν οἷς ἀμαξίδες, ὡς Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις (ς. 863) λέγει: «Ὅτ' ἐπριάμην σοι Διάσιος ἁμαξίδα»· ἔνθα ὁ σχολιαστὴς σημειοῖ ὅτι αἱ ἁμαξίδες αὗται ἦσαν πλακοῦντες.

* * *

Παρὰ Ρωμαίοις τὸ ἔθος τῶν strenae (ἐπινομίδες, κατ' Ἀθήναιον, ἢ ἁγιοβασιλειάτικα παρ' ἡμῖν) φαίνεται ἀρχαιότατον. Ἤδη ἐπὶ τῶν πρώτων τῆς Ρώμης βασιλέων ἔθος ἦν ἀποστέλλειν εἰς τοὺς ἄρχοντας πρὸς ἔνδειξιν εὐλαβείας ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους θαλλοὺς ἐλαίας ἐκ τοῦ ἄλσους τῆς θεᾶς Strenia. Ἐντεῦθεν δέ τινες καὶ τὸ ὄνομα Strenae ἐτυμολογοῦσιν. Ὁ συγγραφεὺς, παρ' ᾧ μακρὰ μνεία τοῦ ἔθιμου τούτου γίνεται, εἶναι ὁ κατὰ τὸν Δ' μ. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Σύμμαχος, ἀναφέρων ὅτι τὸ ἔθιμον τῶν strenae εἰσήχθη ἐπὶ Τατίου Σαβίνου, ὅστις ἔλαβε πρῶτος τὸν ἐκ τοῦ ἄλσους τῶν Στρένια ἱερὸν τῆς ἐλαίας θαλλὸν ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ὡς ἄριστον εὐετηρίας οἰωνόν (boni annis causa). Τοῦτο δὲ εἴτε διότι οἱ Ρωμαῖοι ἱερὸν τὸν τῆς ἐλαίας θαλλὸν ἐθεώρουν, ὡς οἱ τῶν Γαλατῶν δρυΐδαι τὸν ἰξὸν τῆς δρυός, ὃν καὶ αὐτοὶ χρυσῷ ἔκοπτον δρεπάνῳ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, εἴτε διότι τὸ ὄνομα τῆς θεᾶς Strenia, ἐκ τοῦ ἄλσους τῆς ὑποίας τὸν θαλλὸν τῆς ἐλαίας ἐδρέποντο, συνώνυμον αὐτοῖς ἐφαίνετο τῇ λέξει strenuus σημαινούσῃ τὸν ἀνδρεῖον καὶ γενναῖον ἄνδρα.

Τὸ δῶρον strenae μετεβλήθη κατόπιν εἰς σῦκα, φοίνικας καὶ μέλι ὡς σύμβολα τῆς πρὸς τοὺς φίλους ἐπευχῆς ὅπως ἡδέα ἦ προσαντῶσι κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος. Βραδύτερον, ὅτε τῶν ἠθῶν ἡ ἁπλότης εἰς τὴν πολυτέλειαν ὑπεχώρησε καὶ οἱ τέως ἐκ ξύλου τῶν Ρωμαίων θεοὶ εἰς ἀργυροῦς καὶ χρυσελεφαντίνους μετεποιήθησαν, συνεμορφώθησαν αὐτοῖς καὶ αἱ strenae εἰς πολύτιμα μεταβληθεῖσαι ἀντικείμενα, σὺν τῇ ἀποστολῇ τῶν ὁποίων ἐπηύχοντο ἀλλήλοις ὄλβον καὶ εὐημερίαν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει. Τέλος ἡ πρώτη τοῦ ἔτους ἐκηρύχθη ἡμέρα ἑορτῆς ἀφιερωθεῖσα εἰς τὸν Ἰανόν, ὅστις διπρόσωπος εἰκονιζόμενος ἔβλεπεν ἅμα τό τε οἰχόμενον καὶ τὸ ἀρχόμενον ἔτος. Θυσίαι αὐτῷ ἐτελοῦντο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ὁ λαὸς πασσυδεὶ εἰς τὸν Ταρπήϊον συνέρρεε λόφον, ἔνθα ὁ τοῦ Ἰανοῦ ἵδρυτο βωμός, καινουργῆ περιβεβλημένοι πάντες ἱμάτια.

Καὶ ὅμως, καίτοι ἑορτὴ ἦν καὶ ἑορτὴ πάνδημος, καθόσον οὐ μόνον εἰς τὸν Ἰανὸν ἦν ἀφιερωμένη ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἥραν, καθὸ νουμηνία, ὁ λαὸς δὲν ἐσχόλαζε. Τοὐναντίον ἕκαστος εἰργάζετο ἀποσοβῶν οἱονεὶ τὴν ἀκηδίαν διὰ τὸ ἔτος· τὸ δ' ἔθος τοῦτο παρὰ πολλοῖς καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ.

Ἐπὶ δὲ τῶν αὐτοκρατόρων τοσοῦτον γενικὸν τὸ ἔθος τῶν Strenae ἀπέβη, ὥστε ἅπας ὁ λαὸς μετέβαινε παρὰ τῷ αὐτοκράτορι αἴτιον αὐτῷ τὸ νέον ἔτος εὐχόμενοι καὶ παντοίων ἀγαθῶν μεστόν, ἕκαστος δὲ προσέφερεν αὐτῷ ἀργυροῦν τι δῶρον, ἀναλόγως τῆς περιουσίας καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν τάξεως. Καὶ τοσαῦτα μὲν ὁ Αὔγουστος ἐλάμβανεν, ὥστε συνήθιζε ν' ἀγοράζῃ ἐκ τούτων χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ εἴδωλα, μὴ θέλων νὰ χρησιμοποιήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰς τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ δωρεάς. Μισανθρωπότερος δὲ ὁ Τιβέριος καὶ ἀποφεύγων νὰ δεχθῇ τὰς τοῦ λαοῦ ὀχληρὰς δι' αὐτὸν ἐπισκέψεις, ἀπουσίαζεν ἐπίτηδες τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, ἀποδοκιμάζων τὸν Αὔγουστον, ὅστις τοσαῦτα δεχόμενος δῶρα ὤφειλεν ἀναλόγως καὶ νὰ δαπανᾷ ὅπως δι' ἄλλων δωρεῶν ἀποδεικνύῃ τὴν ἐπὶ τούτοις πρὸς τὸν λαὸν εὐγνωμοσύνην

αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ νέου ἔτους αἱ τελεταὶ αὗαι ἄγαν τὸν λαὸν ἐπηρεάζουν, ὁ Τιβέριος ἐξέδωκε θέσπισμα ἀπαγορεῦον τὰ Strenae παρελθούσης τῆς πρώτης τοῦ ἔτους. Ἀλλ' ὁ διάδοχος αὐτοῦ Καλιγούλας, τοσοῦτον ἐπὶ φιλαργυρίᾳ ὅσον καὶ ἐπὶ ταῖς λοιπαῖς κακίαις διακρινόμενος, ἀνήγγειλε διὰ νέου θεσπίσματος εἰς τὸν λαὸν ὅτι οὐκ ἐδέχετο κατὰ τὰς καλένδας Ἰανουαρίου τὰ δῶρα αὐτοῦ καὶ διέμενε καθ' ἅπασαν τὴν ἡμέραν ἐν τῷ παλατίῳ αὐτοῦ, ὑπτίαις χερσὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ δῶρα τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ δεχόμενος, ἵνα, ὡς ἐποδυρόμενος ἔλεγε, δυνηθῇ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ν' ἀναθρέψῃ καὶ νὰ προικίσῃ, καὶ γυμνάπους πατῶν μετ' εὐφροσύνης ἐπὶ τῶν συσσωρευομένων ἐκ τῶν δώρων τῶν μετὰ δέους καὶ τρόμου προσερχομένων ὑπηκόων αὐτοῦ χρυσοῦ. Ὁ δὲ μετ' αὐτὸν Κλαύδιος ὁμοίαν ἐτήρησε τῷ Τιβερίῳ πολιτείαν, καὶ βαθμηδὸν τὸ ἔθος εἰς ἀχρηστίαν περιέπεσε, καθόσον μάλιστα αἱ εἰς τοὺς αὐτοκράτορας διδόμεναι strenae μετεβλήθησαν εἰς ἀνταλλαγὴν δώρων (strennarum commercium), καὶ οἱ αὐτοκράτορες, προθύμως μὲν ἔχοντες λαμβάνειν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διδόναι δῶρα, ἐξέδιδον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διατάγματα περὶ καταργήσεως τοῦ ἔθους.

* *

Ὁ χριστιανισμός, αὐστηρότατος τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς τὰ ἔθιμα ταῦτα, ἅπερ ὑπεμίμησαν λαρείαν ἥτις ἐπὶ τρεῖς βαρεῖς αἰῶνας ἀπηνῶς αὐτὸν κατεδίωξεν, ἐπεζήτησε νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸ ἔθιμον τοῦτο τῶν εὐεπηρέων δώρων, τοσοῦτον μᾶλλον ὅσῳ αἱ τοῦ ἰανουαρίου καλένδαι, καθ' ἃς τὰ δῶρα ἀντηλλάσσοντο, συνέπιπτον πρὸς τὰ saturnalia, τὰς τῶν ρωμαίων ἑπτάρρεως, καθ' ἃς δημόσιοι ἑτελοῦντο χοροὶ καὶ πρωϊπιδρόφρων ἑορτὴ τὰς ἀγυιὰς κατέκλυζε καὶ παντοῖαι παρατυπίαι ἐπεγίνοντο. Ἱδρύντα λοιπὸν ὁ Χρυσόστομος ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡράς καὶ ἀναθέματα καὶ ἀφορισμοὺς ἐκτρενδωνίζων κατὰ τῶν βεβήλων τούτων ἐθίμων, ἀνεκραύγαζεν ὁ Τερτυλλιανὸς ὅτι ἰουδαϊκὴ ἦν ἑορτὴ ἡ πρώτη τοῦ ἔτους, ἀμφοτία δὲ καὶ ἐωσφορικὴ πολυτέλεια ἡ δωροφορία, καὶ διαβολικὰ ὁ Αὐγουστῖνος τὰ δῶρα ταῦτα ἐχαρακτήριζεν.

Ἀλλὰ τὸ ἔθος διετηρήθη ἐκχριστιανισθέν, οὕτως εἰπεῖν. Τὰς τοῦ ἰανουαρίου καλένδας ἀντικατέστησαν αἱ μεγάλαι ἑορταὶ τοῦ δωδεκαημέρου, καθ' ἃς, καὶ μάλιστα τῇ 1 ἰανουαρίου, παντοῖα ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐγίνοντο δῶρα ταῖς συζύγοις καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν, τῷ στρατῷ καὶ τῷ λαῷ. Αἱ ἡμέραι αὗαι ἐξελέγοντο ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν βασιλέων ὅπως εἰς τὰς συζύγους ἢ εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τὸ στέμμα δωρήσωνται. Οὕτω τῇ 9 ἰανουαρίου τοῦ 400 ὁ ἀσθενὴς Ἀρκάδιος ἀνεκήρυττεν Αὐγούσταν τὴν ἐξκαιδεκαέτιδα ὑπερφέρουσαν κάλλει καὶ ἀγέρωχον Εὐδοξίαν, τὴν τέως μὲν θερμὴν φίλην, εἶτα δ' ἄσπονδον τοῦ Χρυσοστόμου ἐχθρόν, καὶ μετὰ δύο ἔτη, τῇ 10 ἰανουαρίου 402, Αὔγουστον τὸν ἐκ ταύτης υἱὸν αὐτοῦ Θεοδόσιον τὸν Μικρόν· τῇ 2 ἰανουαρίου 423 ὁ Θεοδόσιος οὗτος ἀνεκήρυσσεν Αὐγούσταν τὴν σύζυγον αὐτοῦ Εὐδοκίαν ἢ Ἀθηναΐδα, τὴν πάγκαλον καὶ παντοῖᾳ παιδείᾳ κεκοσμημένην θυγατέρα τοῦ φιλοσόφου Λεοντίου· τῇ 1 ἰανουαρίου τοῦ 613 ὁ Ἡράκλειος στέφει αὐτοκράτορα τὸν ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου Ἐπιφανίας ἢ Εὐδοκίας ὁμώνυμον αὐτῷ υἱόν, καὶ τῇ 1 ἰανουαρίου 617 ἀναδεικνύει Καίσαρα τὸν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Μαρτίνης υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον· τῇ 6 ἰανουαρίου τοῦ 869 Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀναγορεύει συναυτοκράτορα τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ υἱὸν Κωνσταντῖνον καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἐπιόντος ἔτους τὸν δευτερότοκον Λέοντα τὸν Σοφόν· τῇ 6 ἰανουαρίου τοῦ 887 ὁ τελευταῖος οὗτος, ὁ φίλερως σύζυγος τεσσάρων διαδοχικῶς ὡραίων γυναικῶν, ταινοῦ τὴν τελευταίαν, Ζωὴν τὴν Καρβωνοψίναν, ἥτις «ἐφ' ἱκανὸν αὐτῷ συμβιοῦσα ἀταινίωτος ἦν μέχρις οὗ παιδίον ἐξ αὐτῆς ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ»· τῇ 6 ἰανουαρίου τοῦ 921 Ρωμανὸς ὁ Λεκαπηνὸς ἀνακηρύσσει Αὐγούστην τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Θεοδώραν καὶ τῇ 1 ἰανουαρίου τοῦ 924 τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα παραδείγματα, ἅπερ ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας ἐταχυολογήσαμεν, δεικνύουσιν ἀρκούντως ὅτι ἔθος ἦν τοῖς βασιλεῦσι προσφέρειν κατὰ τὰς τοῦ ἰανουαρίου καλένδας εἰς τὰς συζύγους καὶ εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τὸ πολυτιμότατον τῶν δώρων, τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα. Ἀλλὰ δὲν ἀπέλιπον οἱ αὐτοκράτορες πολύτιμα νὰ διανέμωσι δῶρα κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ δωδεκαημέρου εἰς τοὺς αὐλικούς, εἰς τοὺς σχολαρίους, εἰς τοὺς μισθοφόρους καὶ εἰς τὸν λαόν· ἴσως δὲ ταῦτά εἰσι τὰ ὑπὸ τοῦ κόμητος Μαρκελλίνου *Δηγουστατικὰ* καλούμενα, ἅπερ Ἀναστάσιος ὁ Δίκορος ἐδωρεῖτο τῷ λαῷ τῇ 1 ἰανουαρίου τοῦ 496 ἐπὶ τῇ ὑπατείᾳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Παύλου· ὁμοίαν δωρεὰν ἐποιεῖτο μετὰ τέσσαρα ἔτη τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ὁ αὐτὸς αὐτοκράτωρ εἰς τοὺς ἰλλυριοὺς στρατιώτας. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰουστῖνος ὁ Νεώτερος πάντας τοὺς πρὸ αὐτῶν ὑπερέβαλον βασιλεῖς κατὰ τὸ πολυτελὲς καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν δώρων τούτων. Τῷ 521 ὁ Ἰουστινιανός, ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θείου Ἰουστίνου ὡς ὑπάτου διὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο καὶ ὡς στρατηλάτου, διένειμε τῇ 1 ἰανουαρίου, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κόμητος Μαρκελλίνου, εἰς τὸν λαὸν 288,000 σολίδια χρυσᾶ (= 4,149,000 φράγκα), πρὸς δὲ ἐδωρήσατο εἰς τὰ ἀμφιθέατρα 20 λέοντας, 30 πάνθηρας καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἦν τότε μόλις ὑπερβὰς τὸ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος, ὑπασπιστὰς δ' εἶχε τὸν μέλλοντα σύγγαμβρον αὐτοῦ Σίττιαν καὶ τὸν περίδοξον στρατηγὸν Βελισάριον, νεανίας τότε καὶ πρώτους ὑπηνήτας, πρὸ μικροῦ δ' εἶχε γνωρίσει ἐν τῷ Ἱππόδρῳ πενομένην καὶ νηθουσαν ὅπως τὰ πρὸς τὸ ζῆν πορίζηται τὴν ὡραίαν Θεοδώραν, ἧς σφοδρῶς ἠράσθη. Ἀλλὰ καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους τοῦ 528 ἔτους ὁ Θεοφάνης ἀναφέρει ὅτι ὑπερέβη πάντας τοὺς προκατόχους κατὰ τὸ πλούσιον τῶν δωρεῶν (largitiones), ἁσπερ εἰς τὸν λαὸν διένειμεν ἐπὶ τῇ ὑπατείᾳ αὐτοῦ. Ἰουστῖνος ὁ Νεώτερος ἠκολούθησε τῷ παραδείγματι τοῦ θείου αὐτοῦ· τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα, κατὰ Κόριππον καὶ Θεοφάνην, ἦσαν τὰ δῶρα, ἅπερ τῇ 1 ἰανουαρίου 567 διένειμεν, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῶν λαβόντων ἐπλούτησαν, ἐνῷ ἡ ὅσον ὡραία τοσοῦτον καὶ εὐγενὴς τὴν ψυχὴν σύζυγος αὐτοῦ Σοφία, ἡ ἀνεψιὰ τῆς Θεοδώρας, ἀκριβωσαμένη πάντας τοὺς δανειστὰς καὶ ὅσα τινὲς αὐτοῦ ὤφειλον εἴτε δι' ἐγγράφων ἢ καὶ δι' ἐνεχύρων, κατέβαλε μὲν αὐτοῖς τὰ δάνεια οἰκαδεν, ἔλαβε δὲ τὰ ἐνέχυρα καὶ τὰ ἔγγραφα, καὶ τὰ μὲν ἐνέχυρα τοῖς δεσπόσαις ἀπέδωκε, τὰ δ' ἔγγραφα ἐξηφάνισε». Τὸν Ἰουστῖνον ἀπεμιμήθη ὁ διάδοχος αὐτοῦ Τιβέριος τῇ 1 ἰανουαρίου 579. Ὁ Τσιμισκὴς διένειμε τῇ 1 ἰανουαρίου 970 πάντας τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς χωρικοὺς καὶ εἰς τὰ νοσοκομεῖα, ἐδωρήσατο εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ Ἀρμενίους τοὺς φόρους καὶ ἐπηύξησε τὰ δῶρα (ῥώγας) τῶν αὐλικῶν καὶ τῶν συγκλητικῶν.

Ἐκτὸς τῶν δωρεῶν τούτων συμπόσια μεγαλοπρεπέστατα ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐδίδοντο, ὧν τὰ ἐπισημότατα ἦσαν τὸ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, τὸ κατὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ τῆς 2 ἰανουαρίου. Εἰς τὸ μέγα συμπόσιον τῆς 25 δεκεμβρίου ἐκαλοῦντο, οἱ μὲν τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν τὴν προτεραίαν, οἱ δὲ λοιποὶ αὐθημερὸν τὴν πρωΐαν, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ *κλησορολογίου*, πᾶσα ἡ ἀριστοκρατία τῆς αὐλῆς, νοβηλίσσιμοι, κλαρίσσιμοι, ἐμινεντίσσιμοι, ἰλλουστρίσσιμοι καὶ λοιποί, ἐρχόμενοι ἔφιπποι ἢ ἐπὶ τεθρίππου, ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, ἡγούμενοι, ὀρφανοτρόφοι καὶ ξενοδόχοι, οἰκουμενικοὶ διδάσκαλοι, οἱ βούλγαροι καὶ σαρακηνοὶ πρεσβευταὶ καὶ ἄλλοι, τράπεζα δὲ ἰδία παρετίθετο, ἐνῇ παρεκάθηντο δώδεκα πένητες *ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ*. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ συμποσίου μεγάλαι ἀνήπτοντο ἀργυραῖ λυχνίαι ἐξηρτημέναι ἀπὸ ἀργυρῶν ἁλύσεων, συνδεουσῶν τὰς ἐκ θεσσαλικοῦ μαρμάρου στήλας· ἡ αἴθουσα ἀκτινοβολεῖ ἐκ τοῦ διαχρύσου ὀρόφου, τῶν μωσαϊκῶν τῶν τοίχων, ἅπερ παρίστων ἄνθη, δένδρα καὶ ὑπώρας, τοῦ στιλβοντος μαρμάρου τοῦ δαπέδου· κατὰ τὸ ἄκρον τῆς αἰθούσης τράπεζα, *ἀποκοπτική* λεγομένη, ἐν σχήματι ἡμικυκλίου, εἶναι ἐπιπεφυλαγμένη εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις

θὰ παρακαθήσῃ μετὰ τῶν δώδεκα ἀνωτάτων βαθμούχων ἐν αὐτῇ ἐπὶ πλουσιωτάτου ἀνακλίντρου, ὡς ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ τῶν δώδεκα ἀποστόλων αὐτοῦ. Τρεῖς βαθμίδες ἐκ πορφυρίτου λίθου πρὸς αὐτὴν φέρουσι, πρὸ δὲ τοῦ ἡμικυκλίου ὑπῆρχον παραλλήλως δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ δεκαεννέα τράπεζαι μετ' ἀνακλίντρων ἐκ δώδεκα θέσεων, διατεταγμέναι οὕτως ὥστε μηδεὶς τῶνσυνδαιτημόνων νὰ ἔχῃ τὰ νῶτα ἐστραμμένα ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα. Παραπέτασμα ἐκ πορφύρας χωρίζει τὸν προθάλαμον ἀπὸ τῆς αἰθούσης τοῦ συμποσίου, ἐν ᾗ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ τῆς βασιλικῆς τραπέζης τάσσονται πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ βασιλέως οἱ *ἀποστολίται* καὶ οἱ *ἡγιοσφῆται* ψάλται, χρυσᾷ καὶ ἀργυρᾷ φέροντες ὄργανα. Αἰρομένου τοῦ πορφυροῦ παραπετάσματος ἐπιφαίνεται ὁ βασιλεύς, διβιτήσιον πορφυροῦν φέρων καὶ λευκὴν τιάραν, καὶ πάντες προσκυνοῦσι τὴν χεῖρα πρὸ τῶν ὁρθαλμῶν ἔχοντες. Καθεσθέντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου αὐτοῦ, εἰδικὸς ὑπάλληλος, ὁ *ἀρτοκλίνης*, καλεῖ ὀνομαστὶ ἕκαστον τῶν συνδαιτημόνων ὅπως εἰσέλθῃ καὶ διὰ τῆς χειρὸς δεικνύει αὐτῷ τὴν θέσιν, ἣν ὀφείλει νὰ καταλάβῃ ἀνελόγως τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ.

Ὁμοία σκηνὴ ἐγίνετο καὶ ἐν τοῖς δώμασι τῆς αὐτοκρατείρας· πρὸ αὐτῆς, ἐπὶ χρυσοῦ καθημένης θρόνου καὶ περιβεβλημένης πλατὺν καὶ βραχὺν μανδύαν, ὅλον ὑπὸ ἀδαμάντων κεκοσμημένον, καὶ τετράγωνον διάδημα μετὰ τριῶν σειρῶν μαργαριτῶν, παρελαύνουσι πρῶτον οἱ *ἀγέτεσι* αὐλικοί· εἶτα προσκυνοῦσι καὶ *ἀσπάζονται αὐτὴν πᾶσαι*, ὅσαι ἔχουσιν ἐπίσημον εἰς τὴν αὐλὴν εἴσοδον, ζωσταὶ καὶ πατρικίαι καὶ μαγίστρισσαι, σενατόρισσαι καὶ κανδιδάται καὶ σπαθαροκανδιδάται, ἀνθυπάτισσαι καὶ κομήτισσαι, σκριβώνισσαι καὶ βεστιτάρισσαι καὶ λοιπαί, σύζυγοι ἢ χῆραι βαθμούχων καὶ ὑπαλλήλων, ἀγγελλόμεναι, ὡς ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς εὐρωπαϊκαῖς αὐλαῖς γίνεται, διὰ τῶν τίτλων τῶν συζύγων αὐτῶν.

Τὸ συμπόσιον ἦν πολυτελέστατον, προέπινον εἰς ὑγίειαν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπεσφραγίζετο δὲ διὰ τοῦ γοτθικοῦ χοροῦ, δι' ἀκροβατῶν καὶ διὰ ταχυδακτυλουργῶν, μεθ' ὃ οἱ συνδαιτημόνες προελαύνοντες πρὸ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ προσκυνοῦντες ἀπήρχοντο δώρων πεπληρωμένοι. Δεύτερον συμπόσιον παρετίθετο τοῖς Φαραγάνοις, Χαζάροις, Ἀγαρηνοῖς καὶ Φράγκοις τῇ κυριακῇ μετὰ τὴν Χριστοῦ γέννησιν καὶ τρίτον τῇ 2 ἰανουαρίου εἰς τοὺς φοιδεράτους ἢ Γότθους.

* *

Καὶ αὗαι μὲν ἐν συνόψει αἱ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων καὶ ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους δωρεαὶ καὶ ἑορταὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Ὅμοιαι δὲ ταύταις καὶ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐγίνοντο αὐλαῖς, ἐν αἷς οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες, οἱ πρίγκηπες καὶ λοιποὶ συνεκάλουν κατὰ τὰ Χριστούγεννα τοὺς ὑποτελεῖς αὐτῶν καὶ μετὰ πολυημέρους εὐωχίας καὶ ἑορτὰς ἀπέλυον πολλὰ διδόντες δῶρα. Ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', τοῦ βασιλέως ἡλίου, τὸ ἔθος τοῦτο ἦν γενικόν· αἱ κυρίαι τῆς αὐλῆς καὶ οἱ εὐπατρίδαι ἀντήλλασσον δῶρα, ἔπεμπον δὲ πρῶτον τοιαῦτα εἰς τὴν ἐρωμένην τοῦ βασιλέως, ἐξ ἧς πολλάκις ἠτύχει αὐτῶν ἐξήρτητο. Τῷ 1679 ἡ κυρία Μοντεσπὰν ἔλαβε λαμπρὰ ἀγιοβασιλειάτικα, ἅπερ πολὺν ἐν τῇ αὐλῇ προὐξένησαν κρότον. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως ἐδωρήσατο αὐτῇ χρυσῆν παροψίδα μετὰ σειραδίου ἐκ σμαράγδων καὶ ἀδαμάντων καὶ δύο κυάθων κεκοσμημένων διὰ τῶν αὐτῶν πολυτίμων λίθων, ὧν ἡ ἀξία ὑπερέβαινε τὰ δεκακισχίλια σκούδα. Πλουσιώτατα δῶρα προσηνέχθησαν αὐτῇ ὑπὸ πασῶν τῶν κυριῶν τῆς αὐλῆς, καὶ ὑπ' αὐτῆς ἔτι τῆς βασιλίσσης.

Θὰ ὑπερεβαίνομεν τὸ μέτρον ἐὰν ἐπεδιδόμεθα εἰς περιγραφὴν πολλῶν καὶ ἄλλων δώρων διαμειφθέντων ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Γαλλίας κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Σημειώσωμεν μόνον τὸ δῶρον, ὅπερ ὁ καρδινάλιος Δυβοᾷ ἔδωκεν εἰς τὸν οἰκονόμον αὐτοῦ, ταπεινὸς πρὸ αὐτοῦ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους παρουσιασθέντα καὶ ἀναμένοντα τὰ ἁγιοβασιλειάτικα. «Σοὶ χαρίζω, τῷ εἶπεν ὁ καρδινάλιος, ὅσα μοι ἔκλεψας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ λήξαντος ἔτους». Τὸ εὐετήριον τοῦτο δῶρον φυσικῶς δὲν ἦτο πολὺ εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν λαβόντα.

Ἀλλὰ καὶ ἐν Σινικῇ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἡ πρώτη τοῦ ἔτους ἑορτάζεται σχεδὸν ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν. Ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἐγειρόμενοι πάντες τὰς πλουσιωτάτας αὐτῶν περιβάλλονται στολάς, ἀρχονται αἱ ἀντεπισκέψεις καὶ αἱ ἀνταλλαγαὶ τῶν δώρων, γεύματα παρατίθενται, δημόσιοι τελοῦνται ἑορταί, καθ' ἃς ἐν μέσῳ πυραύλων καὶ πυροτεχνημάτων δίδονται θεατρικαὶ παραστάσεις κλπ. Ἐν Ἰαπωνίᾳ ἡ ἑορτὴ φέρει οἰκογενειακώτερον χαρακτῆρα. Ἐπὶ τῆς φιάλου τῆς αἰθούσης ἡ σύζυγος κατατίθησι τὰ προωρισμένα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς εὐετήρια δῶρα· ἅμα δ' αὐτοῦ ἐλθόντος, τρὶς ἐπανειλημμένως γονυπετήσασα καὶ εἶτα ὑπεγειρομένη ἀπαγγέλλει τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐχάς, προσκλίνουσα καὶ τὸ σῶμα στηρίζουσα ἐπὶ τῶν χειρῶν, ὁ δὲ σύζυγος ὁλαδὸν καθήμενος ἐνώπιον τῆς γυναικὸς καὶ τὰς χεῖρας πρὸς τὰ γόνατα τείνων κινεῖ ἠρέμα τὴν κεφαλήν, ὡσεὶ προσεκτικώτερον τείνων τὸ οὖς, καὶ τὴν ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκφράζει διὰ λαρυγγισμῶν διακοπτομένων ὑπὸ στοναχῆς ἢ ὑπὸ συριγμοῦ ὑποκώφου. Ἀφοῦ δὲ ἡ κυρία τελειώσῃ, λαμβάνει αὐτὸς τὸν λόγον καὶ τῇ ἀπευθύνει τὰς εὐχὰς καὶ τὰ δῶρα αὐτοῦ· ἀκολούθως ἐπέρχονται τὰ τέκνα καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς, καὶ τελευταῖον παρατίθεται τὸ μέγα οἰκογενειακὸν γεῦμα, μεθ' ὃ ἐξέρχονται εἰς τὰς ἐπισκέψεις.

Κλείσωμεν τὰ περὶ τῶν ἑορτῶν τοῦ νέου ἔτους διὰ τοῦ ἐπομένου ἐν Νέᾳ Καληδονίᾳ ἔθους, ὅπερ βεβαίως οὐδὲ κατ' ὄναρ ἠθύνατό τις παρ' ἡμῖν νὰ φαντασθῇ. Τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους ἡ μήτηρ προσφέρει τῷ υἱῷ νεάνιδα, ἣν οὗτος νυμφεύεται ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐπιούσης. Τὸ πρωὶ ἡ νεαρὰ γυνὴ παραδίδεται εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἔνθα . . . . καλλιτέχνης μάγειρος παρασκευάζει αὐτὴν ὀπτὴν ἢ βραστὴν μετὰ διαφόρων ἐμβαμμάτων καὶ κοσμήσας αὐτὴν ἐν παροψίδι μὲ γαρνιτοῦραν καρδάμου ἢ σελίνου παρουσιάζει εἰς τὸν σύζυγον ἐν ἐπισήμῳ γεύματι, εἰς ὃ καλοῦνται πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι. Τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον: «Συντρώγειν *τοῖς μέλεσι* τῆς οἰκογενείας».

* *

Παρ' ἡμῖν, κομιστὴς τῆς χαρμοσύνου ἀγγελίας τοῦ νέου ἔτους καὶ τῶν εὐετηρίων δώρων εἶναι ὁ μέγας Βασίλειος, αὐ οὐρανοφάντωρ τοῦ Χριστοῦ, ὁ μύστης τοῦ δεσπότου, ὁ ἀστὴρ ὁ φαεινός, ὁ ἐκ Καισαρείας καὶ Καππαδόκων χώρας, ὁ θεοπρεπῶς δογματίσας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων τρανώσας καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατακοσμήσας, τὸ βασίλειον ἱερότευμα, οὗ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος», καθ' ἃ ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ψάλλει, τὴν μνήμην γεραίρουσα τοῦ μεγάλου καὶ περικλεοῦς ἱεράρχου, ἐν ᾧ πρώτῳ ἐνεσαρκώθη ἡ ἰδέα τῆς ἐναρμονίου συζυγίας τῶν τέως ἀσπόνδων πολεμίων, χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνισμοῦ, καὶ τοῦ ἐκ τῆς συζυγίας ταύτης καταρτισμοῦ νέου πολιτισμοῦ, ὅστις ἐκράτησε καὶ κρατεῖ νῦν ἀκαταμαχήτως καθ' ἅπασαν τὴν πεπολιτισμένην οἰκουμένην, οἷον αὐτὸν ὠνειροπόλησε καὶ ὡς τὰς κρηπῖδας αὐτοῦ ἔθηκεν ὁ μέγας τῆς Ἐκκλησίας πατὴρ καὶ τῆς οἰκουμένης ἀληθὴς διδάσκαλος. Ὁ νεώτερος πολιτισμός, ὃν ὁ πολὺς Ρενὰν ἐχαρακτήριζε πρό τινος λέγων «Πάντες ἐσμὲν Ἕλληνες τὴν ἀγωγὴν καὶ Ἰουδαῖοι τὸ θρήσκευμα», ἐστὶν αὐτὸς ἐκεῖνος, ὃν θαυμάσας ὁ ἐκ Καισαρείας φαεινὸς ἀστὴρ προδιέγραφε λέγων: «Εἰ μέλλοι ἀνέκπλυτος ἡμῖν ἡ τοῦ καλοῦ παραμένειν δόξα, τοῖς ἔξω δὴ τούτοις (τοῖς ἑλληνικοῖς γράμμασι) προτελεσθέντες, τηνικαῦτα τῶν ἱερῶν καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσόμεθα παιδευμάτων, καὶ οἷον ἐν ὕδατι τὸν ἥλιον ὁρᾶν ἐθισθέντες, οὕτως αὐτῷ προσβαλοῦμεν τῷ φωτὶ τὰς ὄψεις . . . Καθάπερ γὰρ φυτοῦ οἰκείᾳ μὲν ἀρετῇ τὸ καρπῷ βρύειν ὡραίῳ, φέρει δέ τινα κόσμον τὰ φύλλα τοῖς κλάδοις περισείμενα, οὕτω δὴ καὶ ψυχῇ προηγουμένως μὲν καρπὸς ἡ ἀλήθεια, οὐκ ἄχαρί γε μὴν οὐδὲ τὴν θύραθεν σοφίαν περιβεβλῆσθαι, οἷόν τινα φύλλα σκέπην τε τῷ καρπῷ καὶ ἕψιν οὐκ ἄωρον παρεχόμενα»

Τοῦ μεγάλου τῆς οἰκουμένης διδασκάλου, ὅστις ἀποθανὼν τῇ

1 ἰανουαρίου 379 ἐκηδεύετο ἐν μέσῳ τοσούτου πλήθους οὐ μόνον Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ Ἐθνικῶν καὶ Ἰουδαίων, τὸν ἀποιχόμενον ἀντιπρόσωπον τῆς ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἀποκλαιόντων, ὥστε πολλοὶ ἐκ τοῦ ὠθισμοῦ καὶ τῆς συγκλονήσεως ἀπέθανον, εὐλαβῆ ἐτήρησε μνήμην οὐ μόνον ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ὁ λαός, ὅστις τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἀποκλειστικὴν σχεδὸν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου θεωρῶν μονονουχὶ λησμονεῖ τὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀγομένην μεγάλην δεσποτικὴν ἑορτὴν τῆς Περιτομῆς. Ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀποκαλοῦνται αἱ *βασιλάκηται*, αἱ παρατιθέμεναι πρῶται κατά τε τὸ δεῖπνον τῆς παραμονῆς καὶ κατὰ τὸ ἄριστον τῆς ἑορτῆς, τὰ μεγάλα τοῦτα οἰκογενειακὰ γεύματα, καθ' ἃ πάντα τὰ τῆς οἰκογενείας μέλη παρεκάθηντο, καινουργεῖς ἐνδεδυμένα στολάς, ἐπρόκειτο δὲ νὰ γνωσθῇ ὁ κατὰ τὸ ἐρχόμενον ἔτος τυχηρὸς τῆς οἰκογενείας ἐκ τῆς ἐν τῇ μερίδι αὐτοῦ εὑρέσεως τοῦ ἀνὰ τεθειμένου χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ νομίσματος. Ὁ οἰκογενειάρχης κόπτει μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ προσοχῆς τὴν πίτταν καὶ ἀφοῦ κρατήσῃ πρῶτον τὰς μερίδας τῆς Παναγίας καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, αἵτινες κατατίθενται πρὸ τῶν ἱερῶν εἰκονισμάτων, διανέμει εἶτα τὰς λοιπὰς ἑκάστῳ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καθ' ἡλικίαν καὶ ἀρ' ἑκατοῦ ἀρχόμενος, μὴ λησμονουμένων τῶν ὑπηρετῶν ὡς μελῶν καὶ τούτων τῆς οἰκογενείας· ταὐτοχρόνως ἐκφέρονται ἐπὶ τῆς τραπέζης ποικιλία παντοδαπῶν ξηρῶν ὀπωρῶν, ὧν ἡ ἀγορὰ, παρατεινομένη κατ' ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἀπετέλει ἰδιαιτέραν πανήγυριν ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ κλασικῇ ἀγορᾷ τῶν ὀπωρῶν, τῇ τουρκιστὶ *Γεμὲς ἰσκελεσί* καλουμένῃ. Εἶτα ἐψάλλετο, τοῦ οἰκογενειάρχου προεξάρχοντος, τὸ τροπάριον καὶ τὸ μεγαλυνάριον τοῦ Ἁγίου καὶ τὸ δημώδες ᾆσμα

Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται ἀπὸ τὴν Καππαδοκία,

ὅτε ἠγείροντο κατὰ σειρὰν πάντες καὶ τὰς χεῖρας τῶν γονέων φιλοῦντες ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν τὰ *ἁγιοβασιλειάτικα* τεθειμένα πρὸ αὐτῶν ἐν κανίστρῳ, δῶρα, ὡς οἱ παῖδες ἐφρόνουν, κομισθέντα ὑπὸ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, περὶ οὗ ἀπὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν ἤρχιζον διερωτώμενοι πρὸς ἀλλήλους ποῦ ἄρά γε ἔφθασε τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ πόσον ἔτι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἀπέχει. Ἐπιμελῶς αἱ παρθένοι ἐκράτουν ἐν τῆς πήττας των τεμάχιον, ὅπερ τὴν νύκτα ἔβαλλον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης αὐτῶν ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος θὰ ἐδείκνυεν αὐταῖς καθ' ὕπνους ἐν κατόπτρῳ, ὅπερ ἐτοποθέτουν κατέναντι τῆς κλίνης αὐτῶν, τοὺς μέλλοντας κυρίους τῶν τυχῶν αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἐλάλει καὶ τότε ἡ καρδία, καὶ ἡ ἀθῶα κόρη ἐθαυμαλίζετο πολλάκις ἀνκπολοῦσα ἀκουσίως ἐκεῖνον, δι' ὃν ᾐσθάνθη τὸ πρῶτον τὴν καρδίαν αὐτῆς πάλλουσαν, συνέβαινεν ἡ ἀναπόλησις αὕτη νὰ συνεχίζηται εἰς ἡδεῖαν ὀνείρωξιν ἀμβροσίην διὰ νύκτα καὶ νὰ παρουσιάζῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς τὸ ἴνδαλμα ἐκείνου. Καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἠγείρετο ἅμα τῇ πρωΐᾳ τῆς κλίνης ἡ κόρη, βεβαία ὅτι οἱ πόθοι αὐτῆς θὰ ἐξεπληροῦντο κατὰ τὸ ἀρχόμενον αἴσιον ἔτος, ἀφοῦ ὁ ἅγιος Βασίλειος ἔδειξεν αὐτῇ ἐν τῷ κατόπτρῳ τὸν μελλόνυμφον.

Ἐν τῷ δημώδει ᾄσματι, οὗ περ ἐμνησθημεν, διήκει ἡ μεγάλη ἰδέα, ἣν εὐλαβῶς ὁ λαὸς ἐτήρησε περὶ τοῦ ἐνδόξου υἱοῦ τῆς Καισαρείας. Ἀμφιβάλλομεν ἂν τὸ ᾆσμα, μεθ' ὅλον τὸ ὀχλικὸν καὶ πεπατημένον αὐτοῦ, ἀποδεικνύῃ, ὡς ὁ ἀείδιμος ἱστορικὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους Κωνσταντῖνος Παπαρηγόπουλος ἀποφαίνεται, ὅτι «ὁ λαὸς δὲν εἰμπορεῖ νὰ θαυμάσῃ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ἄνδρας, εἰμὴ καταβιβάζων, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοὺς μέχρι τῆς ἰδίας περιωπῆς καὶ ἀτμοσφαίρας». Ὁ τῆς Ἐκκλησίας μέγας ἱεράρχης παρίσταται ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος, ὁ δεσπότης καὶ κύριος, οὗτως εἰπεῖν, τῆς πένας, τοῦ χαρτιοῦ καὶ τοῦ καλαμαριοῦ, ὁ ἔχων τὸν οὐρανὸν χαρτί, τὴν θάλασσαν μελάνη, τὸ χέρι του τὸ ἅγιο ἀθάνατο κονδύλι, ὁ ἀνὴρ ὁ οὐχὶ δι' ᾀσμάτων τέρπων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀλφαβήτας διδάσκων, ὁ ἀνήρ, οὗ τὸ κονδύλι ἔχει τὴν θεόσδοτον χάριν νὰ μαντεύῃ καὶ τὸ χαρτὶ νὰ 'μιλῇ, ἑκάστῳ τὸ αὐτοῦ ἀποδιδῶν καὶ τὰς ἁρμοδίας εὐχὰς αὐτοσχεδιάζον, ὁ ἀνήρ, ἐν ᾧ συγκεντροῦνται αἱ τύχαι τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ ἔθνους. Τοιαύτη, καθ' ἡμᾶς, ἡ εἰκὼν τοῦ σεπτοῦ ἱεράρχου, οἷαν ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀφελεῖ μέν, ἀλλὰ καὶ ἀγνῇ αὐτοῦ εὐλαβείᾳ ἀνεπλάσατο. Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ δὲν βλέπομεν καταβιβαζόμενον τὸν ἅγιον μέχρι τάπεινῆς ἀτμοσφαίρας.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο περιῴδεται καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ Θύρας εἰς Θύραν ὑπὸ ἐσμοῦ ἀγυιοπαίδων, οἵτινες λαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ τὰ *ἁγιοβασιλειάτικά* των, ἐφαρμοζομένου οὕτως ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους τοῦ θείου τῆς φιλανθρωπίας θεσμοῦ. Ἀλλ' ἦσαν χρόνοι, καθ' οὓς μετὰ τὴν μεγάλην οἰκογενειακὴν τελετὴν, ἣν ἀνωτέρω διεγράψαμεν, ἐσχηματίζοντο ὅμιλοι ὑπὸ τῶν προϋχόντων καὶ προκρίτων τῶν συνοικιῶν, οἵτινες περιέχοντες τὰς οἰκίας καὶ τὸ ᾆσμα ἐμμελῶς ᾄδοντες καὶ τὸ ἀνέον ἔτος μὲ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν» εὐχόμενοι τῷ οἰκοδεσπότῃ καὶ τῇ οἰκοδεσποίνῃ ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν πλουσία τὰ *ἁγιοβασιλειάτικα αὐτῶν σφαλείων καὶ τῶν πτωχῶν ἀδελφῶν μας*· τοσαύτη δὲ ἦν ἡ φιλοτιμία, ὥστε καὶ ὁ πενέστατος τῶν κατοίκων πικρῶς παρεπονεῖτο ἐὰν τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην δὲν ἐδέχετο τῶν προκρίτων, οὐχὶ ἐξ ὀλιγωρίας, ἀλλ' ἐξ εὐλαβείας μὴ προσβληθῇ ἡ φιλοτιμία αὐτοῦ μὴ ἔχοντος νὰ δώσῃ· καὶ συνηθροίζετο οὕτως οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν ἐπαρκοῦν πολλάκις εἴς τε ἑβδομαδιαίαν διατροφὴν τῶν πενήτων τῆς χώρας καὶ εἰς τρίμηνον τῶν σχολείων συντήρησιν.

Τὴν πρωΐαν οἰκοδεσπόται καὶ οἰκοδέσποιναι, βαρυτίμους καινουργεῖς περιβεβλημένοι στολὰς καὶ ἐν πλουσίαις μηλωταῖς καὶ σισύραις ἐγκεκορδυλημένοι, μετέβαινον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῆς θείας λειτουργίας καὶ τοὺς μετὰ τῶν συντυχόντων ἀντασπασμοὺς καὶ τὰς ἀμοιβαίας εὐχὰς εὐθὺ εἰς τὸν οἶκον ἐπανέστρεφον, ἔνθα ἀνέμενον αὐτοὺς ἐν ἑορτασίμῳ περιβολῇ τῶν τέκνων ἡ χορεία, οἱ λοιποὶ οἰκεῖοι καὶ οἱ ὑπηρέται κατὰ σειρὰν προσερχόμενοι ὅπως τὰς χεῖρας τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ τῆς οἰκοδεσποίνης φιλήσωσι καὶ ἐπευχόμενοι αὐτοῖς λάβωσι μετὰ τῶν εὐχῶν τὰ *ἁγιοβασιλειάτικά* των, ἅπερ μόνοι οἱ παῖδες τὴν ἑσπέραν τῆς προτεραίας ἐλάμβανον. Καὶ παρετίθετο τὸ ἄριστον καὶ ἐπανελαμβάνετο τὸ κόψιμον τῆς πίττας καὶ τῶν μερίδων ἡ διανομὴ καὶ ἡ παρὰ τοῦ τυχηροῦ εὕρεσις τοῦ ἐν τῇ πίττῃ χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ νομίσματος. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ ἄνδρες μετέβαινον εἰς τὰς ἐπισκέψεις, καθ' ἃς παρὰ τοῖς οἰκειοτέροις διένεμον *ἁγιοβασιλειάτικα* εἰς τοὺς παῖδας. Μεγίστη κατεβάλλετο μέριμνα καὶ προσοχὴ ὅπως καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἑορτῆς μήτε λόγος πικρὸς λεχθῇ, μήτε ζῆμία τις ἐπισυμβῇ ἐν τῷ οἴκῳ, μήτε κλαυθμὸς ἀκουσθῇ ἢ φωνὴ ἔριδος. Ὀδηγίαι καὶ συμβουλαὶ τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ὑπηρέταις ἀπὸ ἡμερῶν ἐδίδοντο ὅπως μηδὲν τοιοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πράξωσι, διότι κέτσι θὰ πάγῃ ὅλος ὁ χρόνος των». Πανταχοῦ ἱλαρὰ ἐπεκράτει φαιδρότης, καὶ ἐπήνθει ἐξαιρετικῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων χήρας ἢ μητρὸς ἀτυχησάσης ἔν τινι τῶν τέκνων, ἐνῷ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἐστάλαζε τὸ ἄσβεστον δάκρυ.

Τοιαῦτα ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ τὰ παρ' ἡμῖν ἀφελῆ ἔθιμα κατ' ἀρχαιοτέρους χρόνους, ἔθιμα, ἅπερ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἀπόλλυνται ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσιν ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν βίαν τοῦ χειμάρρου δίκην εἰσρέοντος ξενικοῦ πολιτισμοῦ, μόλις περισωζόμενα ἐν ἀποκέντρῳ που γωνίᾳ καὶ παραθύστῳ.

* * *

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν ἐν τέλει σχολαστική τις λεσχηνεία. Τὰ νεολατινικὰ φύλα ἐσχημάτισαν ἐκ τοῦ λατινικοῦ sirennae τὰς λέξεις, αἵτινες ἐμφαίνουσι παρ' αὐτοῖς τὰ ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἀνταλλασσόμενα δῶρα, ὁ δ' ἡμέτερος λαὸς ἐπωνόμασε ταῦτα, ὡς εἴρηται, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, σχηματίσας λέξιν, ἣν ἡ καθαρεύουσα γλῶσσα ἀδυνατεῖ ν' ἀποδεχθῇ διὰ τὸ ἀνεπίτευκτον βεβαίως τοῦ σχηματισμοῦ τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς. Οἱ παρ' ἡμῖν λόγιοι ἀνεδίφησαν τοὺς συγγραφεῖς ὅπως ἀνεύρωσι κατάλληλόν τινα λέξιν καὶ προέτειναν ἄλλοι μὲν τὸ *εὐαρχισμοί*,

ἄλλοι δὲ τὸ *ἐπιγομίδες*. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης λέξεως ὁμολογητέον ὅτι οὔτε εὔηχος εἶναι, οὔτε ἐσχηματισμένη κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἀρχαίας γραμματικῆς, ἥτις ἀγνοεῖ παντάπασιν, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, τὸν εἰς *ἄω* σχηματισμὸν τοῦ ῥήματος *ἄρχω*· ἡ δὲ δευτέρα ἔχει ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τὸ εὔηχον καὶ τὸν Ἀθήναιον, ὅστις παρίστησί τινα καλοῦντα *ἐπιγομίδα* τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένην *σρήγναν*· ἀλλὰ πρῶτον αὐτὸς οὗτος ὁ Ἀθήναιος εἰσηγεῖται ὅτι κακοζηλός ἐστιν ἡ διὰ τῆς λέξεως *ἐπιγομίδος* μετάφρασις τῆς παρὰ Ῥωμαίοις *σρήγνας*, ἔπειτα ἡ λέξις *ἐπιγομίς*, σημαίνουσα τὸ προστιθέμενον εἴτε εἰς τοὺς νόμους, εἴτε εἰς τὴν διανομήν, ἥκιστα φαίνεται ἐκφράζουσα τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ χρῆσις αὐτῆς σήμερον γίνεται. Θὰ προετίμων τὴν λέξιν *εὐετήρια* σύμφωνον πρὸς τε τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ πρὸς τὰς τῆς εὐφωνίας ἀπαιτήσεις καὶ ἐκφράζουσαν προσφυῶς τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ τὰ *ἁγιοβασιλειάτικα* δίδονται ἀκριβῶς ἐπὶ *εὐετηρίᾳ*, ὡς οἱ ἀρχαῖοι τὸ εὐτυχές ἔτος ἐκάλουν.

Καὶ μετὰ τὴν παρέκβασιν ταύτην εὔχομαι πᾶσί τε καὶ πᾶσαις *εὐετηρίαν* καὶ πλουσία τὰ *εὐετήρια* ἐπὶ τῷ ἔτει 1892.

Σ. Ι. Β.

ΑΙ ΡΩΣΙΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΙΣ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθμὸν 8).

Β'.

Μόσχα.—Ἡ Μόσχα (Μόσκβα), πόλις τῆς κεντρικῆς Ρωσίας (ἐν τῇ Μεγάλῃ Ρωσίᾳ), πρωτ. κυβερνείου ἐπὶ τοῦ Μοσκόβα (παραποτάμου τοῦ Ὄκου), κέντρον συνδιαταυρώσεως τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἵτινες ἄγουσιν εἰς Πετρούπολιν, Νίζνι-Νόβγορόδην, Ὀρεμβοῦργον, Ταϊγάνιον, Σεβαστούπολιν, Βαρσοβίαν κλπ. ἔχει πληθυσμὸν μὲν 754,000, ἐπιφάνειαν δὲ 82 τετρ. χιλιαμέτρων καὶ περίμετρον 40 χιλιαμέτρων. Ἔστι δὲ ἕδρα γενικῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως, ὀρθοδόξου ἀρχιεπισκοπῆς, τμήματος τῆς ἁγίας ρωσικῆς Συνόδου καὶ τῆς Γερουσίας. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι ξένα προξενεῖα.

Ἡ πρωτεύουσα ἀναφέρεται τὸ πρῶτον τῷ 1147· ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς ὑπεβοηθήθη ὑπὸ τῆς παρακμῆς τοῦ Κιέβου, ἐρημωθέντος ὑπὸ τῶν Μογγόλων, καὶ ὑπὸ τῆς καθυποτάξεως τῆς μεσημβρινῆς Ρωσίας εἰς τοὺς Τατάρους τῆς Χρυσῆς Ὀρδῆς. Τῷ 1237 οἱ Τάταροι ἐδῄωσαν αὐτήν, ἀλλ' αἱ τύχαι αὐτῆς ἐφαίνοντο προορίζουσαι τὴν ὀρθόδοξον Ῥώμην εἰς τὸ νὰ καταστῇ αἰωνία· πράγματι ὑπερενίκησεν αὕτη τὰ κατ' αὐτῆς προκληθέντα ἀτυχήματα ἐν τῇ παρόδῳ τῶν χρόνων. Τῷ 1328 ὁ πρίγκηψ Βλαδίμιρ Ἰβὰν Δανίλοβιτς μετήγαγεν αὐτόσε τὴν ἕδραν αὐτοῦ καὶ ἔλαβε τὸν τίτλον μεγάλου ἡγεμόνος. Ἔκτοτε ἡ Μόσχα προήχθη εἰς τὴν τάξιν πρωτευούσης. Τῷ 1571 καταληφθεῖσα καὶ πυροπληθεῖσα ὑπὸ τοῦ χάνου τοῦ Ἀστραχάν, κατελήφθη τῷ 1611 ὑπὸ τοῦ Λαδισλάου, υἱοῦ τοῦ βασιλέως τῆς Πολωνίας, ἀλλ' ὁ ἀστὸς Μινὶν καὶ ὁ πρίγκηψ Πογιάρσκης ἀπηλευθέρωσαν αὐτὴν ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Πολωνῶν (1612). Ἡ ἵδρυσις τῆς Πετρουπόλεως ὑπὸ Πέτρου τοῦ Α' προὐκάλεσε τὴν ἀπώλειαν τοῦ προνομίου αὐτῆς ὡς κυρίας πρωτευούσης (1712). Ἡ κατὰ τὸ 1812 εἴσοδος Ναπολέοντος τοῦ Α' καὶ τοῦ μεγάλου στρατοῦ εἰς Μόσχαν ἔσχε δεινὰς μὲν διὰ τὴν πόλιν συνεπείας, ὀλέθρια δὲ διὰ τοὺς ἐπιδρομεῖς ἐπακόλουθα.

Ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Ὄρους τῶν Στρουθίων (λόφου ἐν τοῖς ΝΔ) ἢ καὶ ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ Ἰβὰν Βελίκη (Κρεμλίνου) ἡ πανοραμματικὴ ἄποψις τῆς Μόσχας εἶναι γραφικωτάτη. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς εὐρείας πόλεως τὰ μετ' ἐπάλξεων τείχη τῆς ἀκροπόλεως, ἐξ ἧς αἰωροῦνται εἰς τὰ ὕψη οἱ μεγαλοπρεπεῖς δόμοι καὶ τὰ κωδωνοστάσια τῶν μητροπολιτικῶν αὐτῆς ναῶν, τῶν βυζαντινόν, γοτθικῶν καὶ ἰνδικῶν ἔτι ἐχόντων τὸν ρυθμόν, πάντων κατακοσμήτων διὰ φολιδωμάτων, ἐγκαυμάτων κλπ. δίκην παυσιλύπων ἀνανακλωσῶν ὑπὸ τὸ τοῦ ἡλίου ᾠὸν ὁλόκληρον σειρὰν ζωηρῶν χρωμάτων· τῇ δὲ κακεῖσε ἄλλα ἐπιθλητικὰ μνημεῖα, ἀνάκτορα καὶ ναοί, ἄπειρα τὸν ἀριθμόν, μετὰ μεταλοπρεπῶν πυλῶν πρωτοτύπου ἀρχιτεκτονικῆς, ἅσπερ γίγας φαίνεται πῆξας κατὰ μῆκος τῆς ἐξωτερικῆς περιοχῆς· περαιτέρω τέλος, εἰς τὰ ἄκρα τοῦ ὁρίζοντος ὅρια, ἄπειροι μοναὶ ὑπὸ πύργων περιβαλλόμεναι, περικλείουσαι ἐν τῷ περιβόλῳ αὐτῶν σύνολον ναῶν μετ' ἐπιγύρσων πυλῶν, κωδωνοστασίων, ἀποληγούντων εἰς κορυφὴν διὰ συμμετρικῶν ἐπεξειργασμένην σχημάτων, μετὰ πολυχρώμων στεγασμάτων, καὶ ἀποτελοῦσαι ζώνην κολοσσιαίων οἰκοδομῶν ἐν τῇ πόλει. Ἐν τῷ τμήματι τοῦ κέντρου ἡ πόλις φαίνεται ἀρχαϊκὴ τὴν ὄψιν καὶ μονότονος ὑπό τινας ἐπόψεις, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπόλυσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ παραδόξου αὐτῆς μεγαλείου καὶ τῆς βαθεῖαν ἐμποιούσης ἐντύπωσιν πρωτοτυπίας, καθ' ἣν ἡ τῆς Ἀνατολῆς μεγαλοψυία φαίνεται συνδυαζομένη μετὰ τῆς μεγαλοψυίας τῆς Δύσεως. Ἡ πρώτη ρωσικὴ πρωτεύουσα ἀντιτάσσει εἰς τὰς πολυγράμπτους ῥύμας καὶ τὰς μικρὰς ἀκανονίστους πλατείας τῆς ἀρχαίας Μόσχας, εἰς τὰς μικρὰς ὁδοὺς καὶ τὰς περιπλόκους ἀδιεξόδους, εἰς τὰς ξυλίνας μονωρόφους ἢ διωρόφους οἰκοδομάς, εἰς τὰ ἄπειρα ἐργοστάσια καὶ τὰς εὐρείας ἐκτάσεις, αἵτινες διαδέχονται ἀλλήλας ἐν τοῖς προαστείοις αὐτῆς, τοῖς ἐπὶ 10 χιλιόμετρα ἐκτεινομένοις, εἴκοσιν ἀριπρεπεῖς ἀρτηρίας, εἴκοσιν ὁδοὺς μεγαλοπρεπεῖς τὴν ὄψιν, δύο μεγάλα ς σειρὰς συγκεντρικῶν λεωφόρων, ἐπιμήκη τετράπλευρα, ἅπερ δύο πλάγιαι εὐρεῖαι ὁδοὶ περιζωννύουσιν, εὐρείας πλατείας, πολυαρίθμους ἰδιωτικοὺς κήπους καὶ πλεῖστα ἄλση καὶ δημοσίους κήπους.

Ἡ Μόσχα εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λοφίσκων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνελίσσεται τὸ τοῦ Μοσκόβα μαιανδρικὸν ῥεῦμα ὡς καὶ τὸ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ παραποτάμου Ἰούζα, τοῦ ἀπὸ Ἀνατολῶν καταρρέοντος. Ἐν τῇ τῆς πόλεως στατιστικῇ ἀναγράφονται 17,000 οἰκιῶν, 450 ναοί μετὰ 1300 κωδωνοστασίων, 22 μοναί, 7 γέφυραι, ὧν 5 ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, ἥτις ἔχει προκυμαίας μόνον πρὸ τοῦ Κρεμλίνου καὶ 17 τραχιοδρομικαὶ γραμμαί. Οἱ σιδηροδρομικοὶ σταθμοὶ καταλαμβάνουσι πάσας τὰς τῆς πόλεως προσόψεις, ἐκτὸς τῆς νοτίου αὐτῆς πλευρᾶς. Αἱ ὁδοὶ φωτίζονται διὰ φωταερίου καὶ διὰ πετρελαίου· οἱ ὀχετοὶ εἰσι στενώτατοι, ἡ δὲ στρῶσις ἄνισος. Τῶν ὑποστημάτων τῶν ἔργοστασίων μολυνόντων τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ, οἱ Μοσχοβῖται προμηθεύονται πόσιμον ὕδωρ ἐκ τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων καὶ τοῦ ὑδραγωγείου Μυτίσσση (ἔχοντος μῆκος 20 χιλιομέτρων). Μέρος τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ ζῇ ἐν τοῖς ὑπογείοις ἢ τοῖς ἰσογείοις, ἄτινα ὡς ἐκ τῆς ἐλαττωματικῆς διοχετεύσεως καθίστανται ἥκιστα ὑγιῆ. Τὸ ὕδρος καὶ αὐτὴ ἡ κόνις ἀποβαίνει ἐν τῷ μέρει ἓν τῶν αἰτίων τοῦ ἀνυγιοῦς τῆς πόλεως. Οἱ δυσάρεστοι ὅμως οὗτοι ὅροι τῆς δημοσίου ὑγείας τείνουσιν εἰς βαθμιαίαν ἐλάττωσιν, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ἀγρύπνου διοικήσεως.

Ἀνεξαρτήτως τῶν εὐρέων αὐτῆς προαστείων (σλομπόδου), ἅτινα ἀμυντικὴ περιβάλλει περιοχή, ἡ Μόσχα, ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τῆς ὁποίας ἀναμιμνήσκει τὴν τῶν Παρισίων, ἐκτεινομένη πέραν τοῦ ἄστεως, ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἀκροπόλεως (Κρέμλ, ἢ Κρεμλίνου) καὶ τριῶν συγκεντρικῶν πόλεων, ἤτοι τῆς Σινικῆς πόλεως (Κιτάϊ-Γορόδ), γειτονιαζούσης τῷ ῥουρίῳ, τῆς Λευκῆς πόλεως (Μπέλιη-Γορόδ), ἐκτεινομένης κυκλοτερῶς περὶ τὴν πρώτην, ἐξαιρέσει τῆς ποταμίας πλευρᾶς, καὶ τῆς Πηλίνης πόλεως (Ζαυλιανόϊ-Γορόδ), κληθείσης οὕτως εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἐκ χώματος ὀχυρωμάτων αὐτῆς. Ἡ τελευταία αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ζώνην, ἐν ᾗ διαμένουσιν οἱ ἐργάται. Ἡ πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην ἐκτεινομένη συνοικία φέρει τὸ ὄνομα Ζεμοσκβαρετσιέ (πέραν τοῦ Μοσκόβα).

Τὸ Κρεμλῖνον, ἡ καρδία τῆς Μόσχας, τὸ ἔμβλημα τῆς ρωσικῆς ἐθνικότητος, ὑψοῦται ἐπὶ λόφου ὕψους 30 μέτρων καὶ περιλαμβάνει ἐπιφάνειαν 40 ἑκταρίων· χρονολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Τὰ μετ' ἐπάλξεων τείχη αὐτοῦ, διατετρημένα ὑπὸ πέντε μνημειακῶν πυλῶν καὶ ὑπὸ ὀκτωκαίδεκα πύργων τὰς πλευρὰς ὀχυρούμενα, ἀπαρτίζουσιν ἑξάγωνον περίπου σχῆμα. Διὰ τῆς Ἁγίας πύλης εἰσέρχονται πάντες ἀσκεπεῖς, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Τσάρου ἐξαιρουμένου. Ἡ ἱερὰ αὐτοῦ πεδιὰς περιλαμβάνει τὸ Μέγα Ἀνάκτορον, τὸ Θησαυροφυλάκιον (νέον

ὁπλοστάσιον), τοὺς μητροπολιτικοὺς ναοὺς τῆς Ἀναλήψεως, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ, τὸν Πύργον τοῦ Ἰβὰν Βελίκη, τὸν βασιλέα τῶν κωδώνων καὶ τὸν βασιλέα τῶν τηλεβόλων, τὸ μέγαρον τῆς δικαιοσύνης, τὴν Μονὴν τῶν Θαυμάτων καὶ τὴν τῆς Ἀναλήψεως, τὸν Ναὸν τῶν 12 Ἀποστόλων καὶ τὸ παρεκκλήσιον τῆς Ἰβηριτισσῆς Παναγίας.

Οἱ τρεῖς μητροπολιτικοὶ ναοὶ τοῦ Κρεμλίνου εἰσὶν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀξιοσημείωτοι. Ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς Ἀναλήψεως (Οὐσπενσκάη Σομπόρ) τελεῖται ἡ στέψις τῶν Τσάρων· ἐν αὐτῷ τηρεῖται ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ἔργον τοῦ φλωρεντίνου Φιοραβέντη (ΙΕ' αἰών), ἀνήκει εἰς τὸν λομβαρδο-βυζαντινὸν ρυθμόν, διὰ δὲ τῶν πολυχρώμων αὐτοῦ τρούλλων εἰς τὴν ἰνδικὴν ἀρχιτεκτονικήν. Ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου (Ἀρχαγγέλσκιη Σομπόρ), μνημεῖον τοῦ ΙΔ' αἰῶνος κεκοσμημένον διὰ βυζαντιακῶν τοιχογραφιῶν, ἐχρησίμευεν ὡς τόπος ταφῆς τῶν ρώσσων μοναρχῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Οἱ ἐν αὐτῷ τάφοι καλύπτονται δι' ὑφασμάτων, ὁ διάκοσμος τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον θησαυρόν. Εἰς αὐτὸν ἕκαστος Τσάρος, μετὰ τὴν στέψιν αὐτοῦ προσερχόμενος, ἐπεκαλεῖτο τὰς εὐλογίας τῶν προκατόχων αὐτοῦ. Ὁ μητροπ. ναὸς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Μπλαγοβεστσένσκιη Σομπόρ), ἵδρυμα τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, μετ' ἐπιχρύσων τρούλλων, δεσπόζει τοῦ Κρεμλίνου. Ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐναποτεθειμένη ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Ἰβηριτισσῆς Παναγίας.

Διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Κλίμακος ἀνέρχεταί τις εἰς τὸ ἀρχαῖον τῶν Τσάρων ἀνάκτορον, τὸ Τερέμ ἢ παλάτιον τῆς Τερψιθέας, γειτνιάζον τῷ μετὰ μικρῶν προσθέσεων ἀνακτόρῳ (Γκρανοβιτάγια Παλάτα) καὶ τῷ Νέῳ Ἀνακτόρῳ ἢ Μεγάλῳ Ἀνακτόρῳ. Τὸ τερέμ (χαρέμ) εἶναι οἰκοδόμημα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος. Τὸ πᾶν ἀναμιμνήσκει ἐν αὐτῷ τὸν φεουδαλικὸν βίον: πολύγωνα πύργοι, κεκλεισμέναι διὰ σιδηροῦ κιγκλιδωτοῦ, καὶ ὀγκώδεις πύλαι, σεβαρὸν θόλοι, παράθυρα εἰς ὀξεῖαν ἀπολήγοντα ἀψίδα, βαθεῖαι ἔδραι. Ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ οἱ Τσάροι ἐξέλεγον τὰς συζύγους αὐτῶν ἐκ δύο χιλιάδων νεαρῶν κορῶν. — Τὸ Γκρανοβιτάγια Παλάτα, προσωρισμένον εἰς ἑορτὰς καὶ ἄλλας τελετάς, ἔχει ἀξιοσημείωτον μεγάλην αἴθουσαν, οἱ θόλοι τῆς ὁποίας ὑποστηρίζονται ὑπὸ κεντρικῆς στήλης. — Τὸ Νέον Ἀνάκτορον, ἔργον τοῦ Τσάρου Νικολάου τοῦ Α', εἶναι ἁπλούστατον τὸν ρυθμὸν καὶ αὐστηρὸν ἔτι ἐν τῷ ἐξωτερικῷ· ἐπίχρυσος τρούλλος ὑπέρκειται αὐτοῦ. Ἑκάστη τῶν ἀπαστρακτουσῶν αἰθουσῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀφιεροῦται εἰς τάγμα ἱπποτῶν.

Τὸ Μεγαρον τῶν Πανοπλιῶν εἶναι εἶδος μουσείου, τὸ δὲ Θησαυροφυλάκιον τῶν πατριαρχῶν περιλαμβάνει μουσεῖον καὶ βιβλιοθήκην. Τὸ Ὁπλοστάσιον πρὸς ΒΑ τοῦ Κρεμλίνου περιέχει πολεμεφόδια διὰ 200000 ἄνδρας. Παρὰ τὴν πύλην Νικόλσκη, ἐφ' ἧς ὑπάρχει ὀκτάγωνος πύργος καταλήγων εἰς κυανόχρουν κορυφήν, καθορᾶται κολοσσιαῖον τηλεβόλον τὸ Τσάρ-πούσκα, χυθὲν τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα καὶ ζυγίζον 196500 χιλιόγραμμα. Παρὰ τὸν πύργον τοῦ Ἰβὰν Βελίκη, ὀκτάγωνον καὶ αἰωρούμενον εἰς ὕψος 80 μέτρων, ἀποθαυμάζεται ὑπερμεγέθης κώδων, ὁ Τσάρ κολοκόλ, ζυγίζων 202,000 χιλιογράμμων. Φοβερὰ πτῶσις διέρρηξεν αὐτόν. Μεταξὺ τοῦ Κρεμλίνου καὶ τοῦ Κιτάϊ-Γορόδ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ πλατείᾳ, ἀπέναντι τῆς πόλης τῆς Ἀναστάσεως, ὑψοῦται τὸ μνημεῖον τοῦ ἀστοῦ Μινὶν καὶ τοῦ πρίγκηπος Πογιάρσκη, ἐλευθερωτῶν τῆς πόλεως.

Ἐν τῇ αὐτῇ πλατείᾳ, ἀλλ' ἐν τοῖς ὁρίοις τῆς Κιτάϊ Γορόδ (Σινικῆς πόλεως), ἐγείρεται ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς Βασιλίη-Μπλαγενοῦη, τὸ ἀξιοπεριεργότερον καὶ τὸ παραδοξότερον ἵδρυμα τῆς Μόσχας, ἱδρυθὲν ὑπὸ Ἰταλοῦ ἀρχιτέκτονος ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰβὰν τοῦ Τρομεροῦ. Ἡ πολύχρωμος αὕτη ἐκκλησία εἶναι σύγκραμα ἐννεακαίδεκα προσκειμένων ἢ καὶ ὑπερκειμένων ἀλλήλαις ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἀνεξαρτήτων ταὐτοχρόνως ἀπ' ἀλλήλων. Ὀκτὼ τρούλλοι, ἔχοντες σχῆμα τοῦ ἀνανάς, πέπωνος, κινέρας, ἀσπαράγου κλπ., καὶ πυραμιδοειδὲς κωδωνοστάτιον ἐπιστέφουσι τὸ φανταστικὸν τοῦτο οἰκοδόμημα, ὅπερ μετὰ τοῦ ἑκ σταυρῶν δάσους αὐτοῦ, τῶν κεχρυσωμένων ἀλίσσεων, τῶν παραδόξων γλυφῶν καὶ τῶν ζωηρῶν αὐτοῦ χρωμογραφιῶν προκαλεῖ θάμβος.

Ἡ Κιτάϊ Γορόδ (Σινικὴ πόλις) ἀποτελεῖ σήμερον τὸ ἐμπορικὸν ἄστυ, ἐν τῷ περιβόλῳ δ' αὐτῆς πολυάριθμα παρουσιάζονται ἱδρύματα. Τὸ Χρηματιστήριον καὶ ἡ Μεγάλη Ἀγορὰ (Γοστυννόη Δβόρ) ἐν ᾗ ἀριθμοῦνται 1200 καταστήματα, ὁ μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τοῦ Βλαδιμήρου, αἱ μοναὶ τοῦ Ἁγ. Νικολάου καὶ τῶν Θεοφανείων, τὸ τῶν βοϊάρων μέγαρον Ρομανώφ, μέγαρον ἁπλοῦν τὸν ρυθμὸν καὶ γραφικὸν τὴν ὄψιν, τὸ ἱστορικὸν καὶ ἀνθρωπολογικὸν μουσεῖον καὶ ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Συνοδου.

Ἡ Βιέλυϊ Γορόδ ἢ Λευκὴ Πόλις, ἀποτελοῦσα ἡμικύκλιον πέριξ τῆς προηγουμένης, εἶναι κατοικία τῶν εὐγενῶν, τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τῶν ἐλευθέρια ἐξασκούντων ἐπαγγέλματα. Αἱ δυτικαὶ συνοικίαι, νέαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς, ἐπιδεικνύουσι μεγάλας πλατείας καὶ εὐθείας ὁδούς, ἐκατέρωθεν τῶν ὁποίων εὑρεῖαι ἀνεγείρονται οἰκίαι. Ἡ δυτικὴ αὕτη ζώνη περιλαμβάνει μεγάλα δημόσια καθιδρύματα καὶ ἐπιθηλητικὰς οἰκοδομάς· τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μουσεῖον Ρουμιάντζωφ, τὴν ἐμπορικὴν σχολήν, τὴν σχολὴν τῶν δοκίμων Ἀλεξανδρόβσκη, τὸ λύκειον Νικολάου, τὸν Ἱππόδρομον, τὸ Μέγα Θέατρον καὶ τὸ Μικρὸν Θέατρον, τὰ Ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν, τὸ εὐρύτατον Ἐκθετοκομεῖον, ἱδρυθὲν τὸν ΙΙΙ' αἰῶνα, τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ Σωτῆρος, μαρμάριναν οἰκοδόμημα λομβαρδοβενετικοῦ ρυθμοῦ· ὁ βασιλικὸς οὗτος ναός, περατωθεὶς ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Β', τηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ πολέμου τοῦ 1812· γιγαντιαῖος κεντρικὸς πύργος καὶ τρούλλος ἐκ χρυσῶν πετάλων δεσπόζουσι τῶν τετσκρων προσόψεων τοῦ λαμπροῦ τούτου μνημείου.

Ἡ Πηλίνη πόλις (Ζεμλιανόϊ Γορόδ) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης περικυκλοῖ τὰς δύο προηγουμένας ζώνας καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Λεμῶνες, πεδιάδες, πολυάριθμοι κῆποι, ἀγοραί, στρατῶνες, λαμπρὰ οἰκοδομήματα, βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, μοναί, ὁ ἀνδρὰς τοῦ Πούσκιν, ἡ Θριαμβευτικὴ Ἀψὶς Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', ὁ Πύργος Σουχαρέφ (ἱδρυθεὶς τῷ 1692), νοσοκομεῖα καὶ διάφορα καθιδρύματα διαδέχονται ἄλληλα ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἐξωτερικῆς ταύτης πόλεως. Ἐπιθλητικὴ μονή, προστατευομένη ὑπὸ τετραγώνων πύργων, ὑψοῦται πρὸς Δ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν Παρθένων.

Τοιαύτη ἐν γενικῇ σκιαγραφίᾳ ἡ Μόσχα ὑπὸ τοπογραφικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν. Ἡ ζῶσα Μόσχα ὅμως, ἡ διανοητική, ἡ κοινωνική, οὐδόλως ὑπολείπεται τῆς πρώτης, ἢ μᾶλλον ἡ μία εἶναι τὸ ἥμισυ καὶ τὸ κάτοπτρον τῆς ἄλλης. Τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῆς καθιδρυμάτων ἡγεῖται τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ πρῶτον τῶν ἀνωτέρων ρωσικῶν ἐκπαιδευτηρίων ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐν αὐτῷ σχολῶν, τοῦ ἀστεροσκοπείου, τῆς βιβλιοθήκης καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ συλλογῶν. Τὸ Ἰνστιτοῦτον Λαζαρέφ, σχολὴ ζωσῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, ἓξ γυμνάσια, μέγα Λύκειον, ἱερατικὴ σχολή, θεολογικὴ Ἀκαδημία, Ἀκαδημία τῆς ἰατρικῆς καὶ τῆς χειρουργικῆς, Σχολὴ γεωμετρῶν, Σχολὴ ἀρχιτεκτονικῆς, Σχολὴ ἰχνογραφίας, Σχολὴ τῶν καλῶν τεχνῶν, Ἰνστιτοῦτον τῶν τεχνῶν, γεωργικὴ καὶ δασονομικὴ Ἀκαδημία, ἐμπορικὴ Ἀκαδημία, ἐμπορικὴ Σχολή, θεατρικὴ Σχολή, μουσικὴ Σχολὴ (conservatoire), ὀκτὼ στρατιωτικαὶ σχολαί, τέσσαρα ἰνστιτοῦτα τῶν θηλέων, ἐννέα βιβλιοθῆκαι, πολλὰ μουσεῖα ὡς τὸ Ρουμιάντζωφ, Γαλιτζίν, Πολυτεχνικόν, Ἱστορικόν, σοφαὶ ἑταιρίαι ἀφιεροῦσαι τὰς μελέτας αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχαιότητα, τὴν ἱστορίαν, τὴν ρωσικὴν φιλολογίαν, τὴν ἀνθρωπολογίαν, τὰς φυσικομαθηματικὰς ἐπιστήμας, φιλανθρωπικαὶ ἑταιρίαι ἐπίσης πολυάριθμοι, κολοσσιαῖα νοσοκομεῖα καὶ ἄσυλα ἐν γένει, πολυτελῆ ἔστιν ὅτε καὶ πλουσίως πεπροικισμένα, μαρτυροῦσι πληρέστατα περὶ τοῦ ποιοῦ τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης. Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ εἰς μέγαν ἀριθμὸν· λέσχαι ἢ σύλλογοι, ὡς ὁ Σύλλογος τῶν εὐγενῶν, ἡ Ἀγγλικὴ Λέσχη τῶν ἐμπόρων κλπ. ἀποτελοῦσι τὸ ἐντευκτήριον τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος. Τὸ μέγα αὐτοκρατορικὸν θέατρον εἶναι τὸ θέατρον τῶν μελοδραμάτων καὶ μιμορχημάτων, τὸ δὲ Μικρὸν θέατρον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὰ δράματα καὶ τὰς κωμῳδίας· ἕτερα θέατρα λειτουργοῦσιν ἐν τῷ ζωολογικῷ κήπῳ καὶ ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Ἑρμηταρίου.

Ἡ Μόσχα ὡς βιομηχανικὴ πόλις καὶ ὡς μεγάλη ἀποθήκη τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις καὶ τὸ ἐμπορικωτερον κέντρον τῆς Ρωσίας· ὁ ἀριθμὸς τῶν συναλλαγῶν αὐτῆς εἶναι

κολοσσιαῖος. Διπλοῦν σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα καὶ σύμπλεγμα ποταμίων ὁδῶν ἐξυπηρετοῦσι τὸ ἐμπόριον αὐτῆς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις.

Ἡ Μόσχα εἶναι πατρὶς πλειάδος διασήμων ποιητῶν καὶ φιλολόγων· τοῦ Πούσκιν, τοῦ Λερμοντόφ, τοῦ Γριμπογεδόφ, τοῦ Ὀστρόβσκη, τοῦ Δοστοϊέβσκη, τοῦ Χέρζεν καὶ τοῦ Κάτκωφ.

Ἡ ψῆφις καὶ ἡ τέχνη μεγάλως ηὐνόησαν τὰς περικυκλούσας αὐτὴν ἐξοχάς, ἡ μονὴ Τρόϊτσα, τὰ μοναστήρια Δουνκόϊ καὶ Νοβοσπάσκια, τὰ δάση Μαρίνα καὶ Σοκολνίτσκιη πρὸς Β, τὰ δάση Πετρόβα καὶ τὸ ἄλσος τῆς δασονομικῆς Ἀκαδημίας πρὸς Α, τὸ ἄλσος καὶ τὸ ἀνάκτορον Νεσκοῦτσνιη καὶ ὁ λόφος τῶν Στρουθίων πρὸς ΝΔ, τὸ περίπτερον καὶ τὸ ἄλσος Πετρόβσκη πρὸς ΒΑ, προκαλοῦσι ἅμα τῇ ἐναρξει τῆς θερινῆς ἐποχῆς μεγάλην συρροὴν εἰς τὰ τῶν προαστείων τόπια.

(Ἀκολουθεῖ).

ΚΟΣΜΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ.

Πικροστενάζ' ὁ ἄνθρωπος, βαρυθυγκῶ ἡ φύσις,
καὶ τρέμ' ἡ γῆ 'μπρὸς 'ς τ' οὐρανοῦ τὴ φοβερὴ κατάρα·
παντοῦ λαχτάρα καὶ σφαγὴ καὶ τρόμος βασιλεύει.
Σ' τῆς ἁμαρτίας τὸν βυθὸ ὁ κόσμος βυθισμένος
τὴν ἀρετὴ 'λησμόνησε, ἀρνήθη τὸν Θεό του.
Τοὺς ὅμοιους των οἱ ἄνθρωποι πωλοῦνε σὰν τὰ κτίνη,
καὶ ἡ κακία φοβερὴ τὸν κόσμον κυριεύει.
Ἀνεσσομινοῦν οἱ δαίμονες, 'σὰν λύκοι πεινασμένοι,
καὶ σπείρουν μῖσος εἰς τὴν γῆ καὶ πάθη διασκορπίζουν.
Σ' τὰ Ρώμη τὴν κυρίαρχο, βασίλισσα τοῦ κόσμου,
ἕνις τὸν ἄλλον σφάζουνε οἱ πρῶτοι εὐπατρίδαι
κ' αἱματοῦάφονται παντοῦ οἱ καρποφόροι κάμποι.
Βαρειὰ στενάζ' ὁ ἄνθρωπος, τοῦ Πλάστου τὴν κατάρα
τόσους αἰῶνας ἡέροντας 'ς τὴν δυστυχῆ του ράχι.
Τὴν πλάσι καταπόνεσε βαρειὰ ἡ ἁμαρτία,
καὶ γέρνει κάτω τὸν λαιμὸ 'σὰν καταδικασμένη.
Ἀνθρώπου χέρι ἀδυνατεῖ τὴν πλάσι νὰ λυτρώσῃ.

* * *

Πέρασαν χρόνοι ὁ Θεὸς 'σπλαγχνίσθηκε τὴν πλάσι.
Σ' τὴ μυρωδιαλογημένη γῆ, 'ς τοῦ Ἰσραὴλ τὴ χώρα,
ἐκεῖ π' ἀνθοῦν τὰ λούλουδα χειμῶνα καλοκαῖρι
καὶ ἡ δροσιὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰ χώρτα ἀντριεύει,
'ς ἕνα χωριό, μικρὸ χωριό, μιὰ κόρη ἡτωχοπούλα,
ὡσὰν τὸ ρόδο εὐμορφη κι' ἄθώα 'σὰν τὸν κρίνο,
ἀναθραμμένη 'ς τοῦ Θεοῦ τὴν πίστι τοῦ μεγάλου,
ὡσὰν τὴν Εὔα ἰσκερὴ κι' ἄκακη 'σὰν ἐκείνην
ὅταν ἐπρωτοπλάσθηκε ἀπ' τοῦ Θεοῦ τὰ χέρια,
μιὰ τέτοια κόρη δροσερὴ, μυριοχαριτωμένη,
μιὰ 'μέρα 'ποῦ γονατιστὴ προσεύχουνταν 'ς τὸν Πλάστη
κ' ἡ μυστικὴ της δέησις 'σὰν εὐωδιὰ λιβάνου
'ς τὸν οὐρανὸ ἀνέβαινε, ὅραμα εἶδε θεῖο.
Ἀνοίχτηκε ὁ οὐρανός, κι' ἄγγελος λευκοφόρος
λουλοῦδι ἔφερε 'ς αὐτὴν δροσάτο, μυρωδάτο,
καὶ: **Χαῖρε κόρη, Μαριάμ,** τῆς εἶπε, **θὰ γεννήσῃς**
τὸν λυτρωτὴ τῆς κτίσεως, γιατ' ὁ Θεὸς τὸ θέλει.

* * *

Ἡσύχασαν οἱ πόλεμοι, ἐσίγησ' ἡ ἀντάρα·
θαρρεῖς κοιμᾶται ἥσυχη ἡ γῆ, ἡ οἰκουμένη,
'σὰν στρατιώτης ὕστερα ἀπ' τῶν μαχῶν τὴ ζάλη.
Κάτι μεγάλο γίνεται καὶ θ' ἀκουσθῇ ἀξάφνου
καὶ θὰ ταράξῃ βασιλεῖς καὶ θὰ συγχίσῃ ἔθνη.
Ὅλοι ἐλπίζουν,—τί;—κανεὶς καλὰ νὰ 'πῇ δὲν ἠξέρει.
Ἐλπίζουν ὅπως τἀκουσαν κι' ὅδον ὁ νοῦς τους φθάνει
καὶ ὅπως ἡ παράδοσι τοῦ ἔθνους των τὸ λέγει.

Ὁ Αὔγουστος 'ς ὅλα τὴν γῆ μονάρχης βασιλεύει
καὶ τἄγρυπνο τὸ βλέμμα του τὸν κόσμον προστατεύει.

* * *

Γλυκειὰ βραδειά, 'ς τὴν οὐρανὸ ψεγγοβολᾶνε τἄστρα,
γλυκοχαριές' ἀνατολή, κρυφογελᾷ ἡ φύσις,
μαργαριτάρια τῆς δροσιᾶς γλυκοψιλοῦν τὰ χόρτα
καὶ τἄστρο ἠλιὸς τοῦ ἡφεγγαριοῦ λαμπρὰ ἀντανακλοῦνε·
σιγὸ ἀγέρι τοῦ βουνοῦ χαϊδεύει τὰ λουλούδια·
χαμογελάει αὐγερινὸς καὶ κρυφοβλέπ' ἡ πούλια.
Μ' ἀπ' ὅλα τἄστρα πλειὸ πολὺ ἕνα καινούργιο ἄστρο,
'σὰν διαμαντόπετρα λαμπρὴ ἴσα μ' αὐγὸ μεγάλη,
ἀχτίδες ρίχτει φωτειναῖες δὲ μᾶς σπηλιὰ ἐπάνω.
Σ' ἕνα χωράφι παρεκεῖ τὰ πρόβατα κοιμοῦνται,
πλὴν ἀγρυπνοῦνε οἱ βοσκοὶ καὶ παίζουν τὴ φλογέρα
κι' ὁ ἄχος της ὁ σιγαλὸς ταρνάκια 'ποκοιμίζει.
Μὲ μᾶς ἀνοίγ' ὁ οὐρανός, ἀστράφτει, ξαναστράφτει,
καὶ ποταμὸς φωτόχρυσος 'π' ἀνατολὴ δὲ δύσι
τὸ ἄπειρο στερέωμα τὸ διασχίζει ὅλο.
Καὶ βλέπουν τότε οἱ βοσκοὶ ἀγγέλους λευκοφτέρους
νὰ κατεβαίνουν καὶ γλυκὰ νὰ ψάλλουν μ' ἁρμονία:
'Σ τὴν γῆν εἰρήνη, καὶ χαρὰ 'ς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

* * *

Μέσα σὲ σπήλαιο κάθεται μαριόχαρη Παρθένα
καὶ 'ς τὴν ἀγκάλη της βαστᾷ χαριτωμένο βρέφος.
Κύκλος φωτὸς τὴν κορυφὴ τοῦ βρέφους στεφανόνει,
καὶ λάμπει ἀπ' τὰ μάτια του ἡ θεϊκὴ του χάρι.
Λυτόνα ἐπερίμενε τόσους αἰῶνας τώρα
ἐλπίζοντας ὁ ἄνθρωπος ὁ καταπονεμένος.
Γεννήθηκε, σωθήκαμε! Γεννήθηκε, χαρῆτε!
Μία μᾶς δίδει διδαχὴ μεγάλη: "Ἀδελφωθῆτε!

Ἐν Κεσσάνῃ, τῇ 25 Δεκεμβρίου 1894.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΦΙΛΑΝΘΙΔΗΣ.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ.

Α'.

Πρωτοχρονιά! γλυκειὰ βραδειὰ
καὶ νύκτα μυρωμένη!
ποῦ μὲ ἀνήσυχη καρδιὰ
καθεῖς σε περιμένει.

Ποῦ σὲ προσμένουν τρυφερὰ
ὁλόχαρα παιδάκια
μ' ἀθῶα παιδικὰ χαρά,
μὲ χίλια τραγουδάκια.

Γλυκεῖα εἶσαι δι' αὐτά,
εὐλογημένη ὥρα,
ὁποῦ θὰ πάρῃ διαλεκτὰ
καθένα χίλια δῶρα.

Παιγνίδια καὶ ζαχαρωτὰ
καὶ κούκλαις καὶ γλυκύσματα,
ὁπωρικὰ λαχταριστὰ
καὶ χίλια δυὸ χαρίσματα.

Μᾶς ᾖρεις 'σὰν χρυσοῦς φανὸς
ὀλόφωταις ἀκτίσες·
ἐγγοβολεῖ ὁ οὐρανὸς
μὲ ὄνειρα κι' ἐλπίδες . . .

Γιατ,ί γιατί, γλυκειὰ θραδειὰ νὰ ἔχῃς τόση χάρι;
ἔχεις ἀστέρια πλειὸ πολλά; ἔχεις διπλὸ φιγγάρι;

Β'.

Ἐσπέρα ἦν παραμονὴς τῆς πρώτης ἔτους νέου·
ψυχραὶ κατέπιπτε χιών,
αἱ κέραμοι τῶν οἰκιῶν
ὑπὸ πυκνοῦ ἐκρύπτοντο πέπλου λευκοῦ, ὡραίου.

Ἐσπέρα ἦν· ἐλούετο εἰς νέφη ἡ σελήνη,
καὶ ἡ ἀκτίς της ἡ ὠχρὰ,
κ' ἡ λάμψις της ἡ μελιχρὰ,
εἰς τὴν χιόνα πίπτουσα, τοὺς ρεμβασμοὺς ἐκίνει . .

Μυστηριώδης σιωπὴ ἦν διακεχυμένη·
ἐφόρ' ἡ γῆ πέπλον λευκὸν
ὡσεὶ μανθὺαν νεκρικόν·
εἰς σάββανα ἐφαίνετο περιτετυλιγμένη

Θρασὺς καὶ ἀπειλητικὸς βορέας ἐμυκᾶτο,
κ' οἱ βίαιοί του συριγμοὶ
ἔκαμνον ὥςτε οἱ κορμοὶ
τῶν δένδρων νὰ προσκλίνωσι τοὺς κλῶνας πρὸς τὰ κάτω!

Καὶ κύκλωθεν ἀφίπταντο πολλὰ κοράκων σμήνη,
καὶ ἡ τραχεῖά των φωνὴ
κ' ἡ ὄψις των ἡ μελανὴ
προσέδιδέ τι πένθιμον τῇ σιωπῇ ἐκείνῃ . . .

Εἶναι τοῦ πένθους ἡ εἰκὼν ἡ ὥρα τοῦ χειμῶνος·
ὁ τοῦ ἀνέμου συριγμὸς
εἶναι τοῦ πόνου στεναγμὸς,
ὁ ὑετὸς τὰ δάκρυα . . . καὶ ἡ σιγὴ ὁ πόνος! . . .

Γ'.

Ἐμπρὸς εἰς μέγαρον λαμπρὸν ἑνὸς ἀστοῦ πλουσίου
δύο παιδία ὀρφανά,
ρακένδυτα, ἐλεεινά,
ἐστέκοντο στερούμενα καὶ τοῦ ἐπουσίου.

Καὶ ἔκρουον ἐπίχρυσον μεγάλης θύρας ρόπτρον·
κ' ἦν ἀπὸ μάρμαρα λαμπρὰ
ἡ θύρα, ἅπερ καθαρά,
μὲ λάμψιν ἐσελάγιζον βενετικῶν κατόπτρων.

Καὶ ἔκειτο παράθυρον ἐπάνωθεν τῆς θύρας·
προὔκυψε δὲ τὴν κεφαλὴν
ἀνὴρ, χρυσᾶν φορῶν στολὴν,
αὐλαίαν χρυσοποίκιλτον ὀξίγον ὑπεγείρας.

Τὸ βλέμμα του συνήντησε τὸ βλέμμα τῶν παιδίων,
κ' αὐτὰ μὲ ὕφος κλαυθμηρόν,
μὲ ἄπελπι καὶ θλιβερὸν
ὄμμα τὸν ἐνατένισαν, ὄμμα μεστὸν δακρύων.

Εἶπε δὲ τότε πρὸς αὐτὸν τὸ ἓν ἐκ τῶν παιδίων
μὲ παλλομένην, ἀλγεινὴν
καὶ ὑποτρέμουσαν φωνὴν·
«Ὦ! . . . δός μας ἓν τοῦ ἄρτου σου· ἐλάχιστον ψιχίον.

Ὦ! ἐφ' ἡμᾶς ἀξίωσον ἓν βλέμμα κἂν νὰ ῥίψῃς·
τὴν δυστυχίαν ἀγνοῶν,
ψεῦ! ἀγνοεῖς τῶν ἐνδεῶν
τὸν βίον τὸν ἀθλιωτον, τὰ βάσανα τὰς θλίψεις!

Ὦ! τὰ δεινὰ μᾶς ἔκαμψαν τῆς μιάρης ὀρφανίας,
καὶ ἤδη πρὸ ἡμῶν δεινόν,
γιγαντιαῖον, σκοτεινὸν
βαδίζει μελανόπεπλον τὸ ᾖσμα τῆς πενίας! . . .

Σύ, οὔτινος γαληνιος διέρρευσεν ὁ βίος,
καὶ σε φιλεῖ ἐραιτεινὴ
ἡ αὔρα ἡ ἐαρινὴ,
καὶ βλέπεις ἄνθη θάλλοντα ἐμπρός σου αἰωνίως·

Σὺ ὅςτις ἀμφιέννυσαι ἐν βύσσῳ καὶ πορφύρᾳ
καὶ μεγαλεῖα καὶ τιμὰς
κατέχεις, τεῖνε ἐφ' ἡμᾶς,
τὰ εὔθραυστα ἀνθύλλια, τὴν ἀρωγόν σου χεῖρα . . .

Ἂς μᾶς στεγάσῃ πρὸς στιγμὴν τοῦ οἴκου σου ἡ στέγη . . .
ὅτι δανεὶζ' εἰς τὸν Θεὸν
ὁ τοὺς ἀπόρους ἐλεῶν
ἡ γλῶσσα τῶν Πατέρων μας τῶν θεοπνεύστων λέγει.

Ὦ! ἂν τοῦ πόνου ἡ ἠχὼ τὰς ἀκοάς σου ἠθάνη,
τῆς εὐσπλαγχνίας ὁ σπινθὴρ
καὶ τῆς ἐστίας σου τὸ πῦρ
ἐπὶ σμικρὸν τὰ μέλη μας τὰ τρέμοντ' ἂς θερμάνῃ! . . .»

Συνωφρυώθη πάραυτα ἡ ὄψις τοῦ πλουσίου,
καὶ μὲ ἀτέραμνον ὀργὴν,
μὲ λάμψιν βλέμματος γοργὴν
τοιαῦτα μετὰ ῥλέγματος προσεῖπεν ἀπαισίου:

«Φύγετε, μὴ μιάνητε, ἀπόκληροι τῆς Μοίρας,
διὰ τῶν φαύλων σας ποδῶν
τὸν τοῦ μεγάρου μου οὐδόν,
τὰ μάρμαρα τὰ στίλβοντα τῆς χρυσοτεύκτου θύρας.

Ματαίως τὰ αἰσθήματα ἐμοῦ ἐπικαλεῖσθε!
Ἀφοῦ δὲν σᾶς προσμειδᾷ
τῆς εὐτυχίας ἡ χροιὰ,
βεβαίως, σεῖς ἀνάξιοι τῶν δώρων της δὲν εἶσθε.»

Τὰ ὀρφανὰ τὸ βῆμα των ἀπέστρεψαν ἠρέμα·
καὶ μὲ θρηνώδη στοναχὴν,
μὲ τεθλιμμένην τὴν ψυχὴν,
πρὸς οὐρανὸν τὸ ἄπελπι αὐτῶν ἄνῆραν βλέμμα. . .

Ἀπῆλθον! . . . πέριξ των σφοδρὰ ἡ λαῖλαψ ἐμυκᾶτο·
καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν γλυκεῖς
ἤχους ἐχαρῆς καὶ μουσικῆς
καὶ ᾖσματα γηθόσυνα τὸ οὖς των ἠκροᾶτο. . .

Ἑστίαι ἐσπινθήριζον ἔνδον θερμαὶ καὶ ᾠῶτα·
ὦ! ἤρκει μόνος εἷς σπινθὴρ
ἀπὸ τὸ θάλπιον τοῦτο πῦρ
νὰ θερμανθοῦν τὰ ὀρφανὰ αὐτὰ τὰ κεκυφότα! . . .

Δ'.

Ὦ πλούσιοι! αἱ δάνειοι τῆς τύχης σας δωρήσεις
ποίους νὰ φέρωσι καρποὺς
καὶ ποίους ἱεροὺς σκοποὺς
νὰ ἐξασκῶσιν ὤφειλον! ποίας ἁγίας χρήσεις!

Ἀντὶ νὰ ἀναλίσκητε τὰ πλούτη σας ἀϊκῶς
εἰς τῆς σπατάλης τὸν βυθὸν,
ὤφειλεν ἴδως ἴδι' αὐτῶν
μικρὸν ν' ἀνακουφίζηται ὁ πενητεύων οἶκος! . . .

Πολύτιμοι ἀδάμαντες, μυθώδεις ἀμφιέσεις,
ὑποκριτὴς πολιτισμός,
ὁ θεοήλατος συρμὸς
τὰς πρώτας ἐν τῇ ψαύλῃ σας ψυχῇ κατέχουν θέσεις.

Καὶ ἐν τῷ τύφῳ, δύστηνοι, αὐτῷ ὀλιγωρεῖτε
ὅτι ὑμεῖς οἱ εὐτυχεῖς
ἐκλείθητε τοὺς δυστυχεῖς
ἐδῶ νὰ περιθάλπητε καὶ νὰ παρηγορῆτε! . . .

Δέσποιναι ὅσαι ἔνασσαι τῶν ἐσπερίδων εἴσθε,
ὧν ἡ ψυχὴ δὲν συμπονεῖ,
ἂν ὁ πλησίον σας θρηνῇ·
Γυναῖκες ὀνομάζεσθε; μητέρες σεῖς καλεῖσθε;

Γυναῖκες! ὄχι! φοβεραὶ σεῖς εἶσθε ἐρινύες·
φέρετε χάλκεα ψυχρὸν
καὶ ὑπλιτήριον πικρόν,
ἀνθ' αἵματος ῥλεγμαίνοντος, ἐν ταῖς στυγναῖς καρδίαις.

Βελοῦδα καὶ ἀδάμαντες, εἴδη πολυτελείας,
αὐτὴ καὶ μόνα συγκινοῦν
τὸν ματαιόσπουδόν σας νοῦν
καὶ διεγείρουν τοὺς παλμοὺς τῆς ψαύλης σας καρδίας

Ἐὰν δὲ θνήσκῃ πρὸ ὑμῶν ὁ ἐνδεὴς λιμώττων
τὸν ἔλεόν σας προκαλῶν,
δὲν θυσιάζετ' ὁδοῦλον,
οὐδὲ τῷ ῥίπτει βλέμμα κἂν τὸ ὄμμα σας τυφλῶττον.

Γυναῖκες ὀνομάζεσθε, οἴμοι! κ' ὑμεῖς ἐξίσου,
ὡς ἡ Παρθένος ἡ ἐν ᾗ
ἐδοξάσθησαν οἱ οὐρανοί,
ἥτις τὴν πύλην ἤνοιξεν ἡμῖν τοῦ Παραδείσου;

Ἂν ἡ γυνὴ ἐπὶ τῆς γῆς, ἵν' ἀγαπᾷ, ἐπλάσθη,
κ' ἡ χεὶρ αὐτῆς ἡ ἁπαλὴ,
ἵνα τὰ ἕλκη ἐπουλοῖ,
ἐκ τίνος ἡ καρδία σας λοιπὸν κατεσκευάσθη;

Ἂν ἡ γυνὴ ἀπαύγασμα ὑπάρχῃ τῶν ἀγγέλων,
ἂν ἦναι τοῦ καλοῦ κοιτὶς
καὶ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτῆς
τῆς κοινωνίας καὶ παρὸν καὶ παρελθὸν καὶ μέλλον,

τῆς γυναικὸς καὶ τῆς μητρὸς μὴ οἰκειοποιεῖσθε
τοὺς τίτλους τότε τοὺς ἀδεῖς,
σεῖς, ἐρινύες δυσειδεῖς·
δαιμόνων, οἴμοι! κ' ἐχιδνῶν γεννήματα σεῖς εἶσθε!

Ε'.

Ὦ πλούσιοι! τὸ τάλαντον μὴ θάπτετε τὸ θεῖον!
τὸν πλοῦτον, ὄργανον καλῶν,
πλὴν πρόξενον κακῶν πολλῶν,
δεόντως μεταλλεύσασθε καθ' ὅλον σας τὸν βίον.

Εἰς τὴν καρδίαν ὁ χρυσὸς σκληρότητα προσδίδει,
σκληρότητα ἀνευλαβῆ,
ἀνίερον καὶ ἀσεβῆ,
δι' ἣν μὲ ὄμμα βλοσυρὸν ὁ Πλάστης θὰ σας ἴδῃ.

Ὦ! τί θὰ εἴμης, ἄθλιε βροτέ, πρὸς τὸν Θεόν σου,
ὁπόταν παρουσιασθῇς
ἐμπρὸς Αὐτοῦ νὰ δικασθῇς
καὶ σ' ἐρωτᾷ: τί ἔκαμες, ὀνητέ, τὸ τάλαντόν σου;

Τί θ' ἀπαντήσῃς; σ' ἐρωτῶ· ὦ, τί θὰ ἀπαντήσῃς;
ὁπόταν ὑπ' αὐτοῦ κριθῇς,
εἰπέ μοι, τί θ' ἀποκριθῇς
τὴν ἀδιαφορίαν σου νὰ δικαιολογήσῃς;

"Οτ' εἰς χρυσὸν ἐλούεσο καὶ εἰς παντοῖα μύρα,
κ' ἐν βύσσῳ ἔλαμπες χρυσῇ;
Ἀλλ' ἀγνοεῖς ὅτι μισεῖ
αὐτὸς τὸν ἐνδυόμενον ἐν βύσσῳ καὶ πορφύρᾳ;

Ὅτι εἰς δῶρα πλούσια κατεδαπάνας τόσα;
Ἀλλὰ τὴν χάριν, ψεῦ! πρὸς τί
ἐδίωξας; . . . ὦ, διατί,
ἥτις ἐμπρός σου ἔλεος ἐζήτει δειλιῶσα;

Τὸν ὀβολὸν σας δώσατε προθύμως τῷ πλησίον.
Ὅστις τοὺς ἄλλους συμπαθῶν
ἐπιτελεῖ τὸ ἀγαθόν,
ἐκεῖνος ἐπουράνιον θὰ ἀπολαύσῃ βίον.

Εἰς τὴν ὁδὸν τὴν σκολιὰν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου
ὅςτις φιλάνθρωπος φανῇ
καὶ μὲ καρδίαν εὐγενῆ,
αὐτὸς μακαριότητος θὰ τύχῃ ἀΐδίου.

Νὰ ἐλαττοῖς μὴ δειλιᾷς τοῦ δυστυχοῦς τὸν θρῆνον·
θὰ σ' ἀνταμείψῃ ὁ Θεὸς
ὁ ἀγαθὸς καὶ κραταιὸς·
ἐπουρανίους θησαυροὺς προτίμα τῶν γαίνων.

Τὸ δάκρυ, ὅπερ συμπαθὲς ὁ ὀφθαλμός σου χύνει
μετὰ τοῦ κλαίοντος θρηνῶν
κ' εἰς τὴν ὀδύνην συμπονῶν,
χαρᾶς ἀείρρους ποταμὸς ἐν οὐρανῷ θὰ γείνῃ.

Κ. Α. Π.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἰμβλουέντζα καὶ ἀναδαμαλισμός.—Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιδημίαν παρετηρήθη ὅτι οἱ δαμαλισμοὶ ἢ μᾶλλον οἱ ἀναδαμαλισμοί, ἀναλόγως τῆς συνήθους ἡλικίας τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιδημίας προσβεβλημένων ἀσθενῶν, θὰ καθίστων ἀδύνατον τὴν ὑπὸ τῆς ἰμφλουέντζας προσβολήν. Οἱ ἀναδαμαλισμοὶ οὗτοι ἐγένοντο πάντες διὰ τῆς λεγομένης ζωϊκῆς δαμαλίδος. Ἐν τῇ νήσῳ Μαδέρᾳ, ὅπου αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐγένοντο μετὰ προσοχῆς, ἐπὶ 112 ἐπιτυχῶς ἀναδαμαλισθέντων οὐδεὶς προσεβλήθη ὑπὸ ἰμφλουέντζας καὶ ἐπὶ 25 κατοίκων μεμονωμένης ἐπαύλεως 12 ἀναδαμαλισθέντες ἔμειναν ἀπρόσβλητοι, ἐνῶ πάντες οἱ λοιποὶ 13 προσεβλήθησαν ὑπὸ ταύτης. Μετὰ τὰς πειραματικὰς ταύτας παρατηρήσεις θὰ ἤρκει ἴσως ἡ ἐμφάνισις νέας ἐπιδημίας ὥστε νὰ λυτρωθῇ ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία τοῦ κόπου τοῦ θεσπίσαι τὸν δποχρεωτικὸν ἀναδαμαλισμόν.

Ἄλλως ἰατροί τινες, περαιτέρω προβαίνοντες, πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὴν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν τῆς τοῦ Ἰεννέρου δαμαλίδος ἐπὶ πολλῶν κοιλητικῶν νοσημάτων· οὕτως ὁ δαμαλισμὸς καὶ ὁ ἀναδαμαλισμός, τελούμενοι κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ὁριζομένας περιόδους, θὰ συνεπήγοντο τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ πάσης προσβολῆς ὑπὸ τοῦ κοκκίτου, τῆς ὀστρακιᾶς καὶ τῆς ἰλαρᾶς. Καὶ ὅμως πόσοι παῖδες πάσχουσιν εἰσέτι ἐκ τῶν νοσημάτων τούτων, καίπερ δαμαλισθέντες προηγουμένως.

Βυζαντινὴ εἰκονογραφία.—Ὁ κ. Σλούμπερχερ ἀνεκοινώσατο τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν καὶ τῆς φιλολογίας τὴν φωτογραφικὴν εἰκόνα βυζαντινῆς πλακὸς ἐξ ἐλεφαντόδοντος ἀναγομένης εἰς τὸν Θ' αἰῶνα καὶ προερχομένης ἐκ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Ἡ πλάξ αὕτη, ἐν αἱ δύο παρειαί εἰσι γεγλυμμέναι, παρέχει μέγα ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον, διότι χορηγεῖ ἡμῖν τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ ΣΤ', τοῦ πατρὸς τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐν ἡλικίᾳ 21 ἐτῶν τῷ

886, χρονολογίας τῆς ἀνορρήτεως αὐτοῦ. Ἔστι δὲ μία τῶν σπανιωτάτων εἰκόνων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Θ' καὶ Ι' αἰῶνος. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῆς πλακὸς παρειᾶς ἡ Θεοτόκος, παριστατουμένη ὑπὸ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ, στέφει τὸν ναυρὸν αὐτοκράτορα. Ἐπὶ τῆς ἑτέρας παρίσταται ὁ Χριστὸς μεταξὺ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου. Μακρὰ ἐπιγραφὴ δίδωσι τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπικαλεῖται τὴν θείαν εὐλογίαν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Ἀεροπορία. - Ἐσχάτως ἐν Βιέννῃ κύριός τις, Κρὲς ὀνόματι, ὑπέβαλεν ἐν συνελεύσει ἑταιρίας, ἐνδιαφερομένης ἐν ζητήμασιν ἀεροπορίας, μηχάνημα πρὸς δυναμικὴν ἀεροπορίαν, ἡ ὁποία πιστεύεται ὅτι δύναται νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τῶν ἀεροπόρων σκαφῶν. Κατὰ τὴν Ἡμερήσιον Γραφικὸν κόσμου μηχανή, προωρισμένη διὰ τὴν ἀεροπορίαν, ἐφευρέθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἐδουάρδου Κ. Φρόστ. τοῦ ἐξ West Wratling Hall τῆς Καμβριδζίρης. Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀεροναυτικῆς Ἑταιρίας ὡς καὶ ὁ κ. Ἰάκωβος Γκλαίσταρ, μετέβησαν ἐσχάτως συνεπείᾳ προσκλήσεως εἰς West Wratling καὶ ἐπεθεώρησαν τὸ μηχάνημα τοῦτο. Δυνάμεθα νὰ ἐπωμεν ὅτι ὁ κ. Φρόστ ἀναμένει μόνον μηχάνημα, ἱκανῶς ἐλαφρόν, ὅπερ νὰ παρέχῃ τὴν ἀναγκαίαν κινητήριον δύναμιν, τοιοῦτο δὲ περίπου μηχάνημα ἐφεῦρεν ὁ κ. Μάξιν. Ὁ κ. Φρόστ κατόπιν 25ετοῦς μελέτης καὶ ἐργασίας εἶρε φυσικὴν ὅλην πυκνὴν ὡς τὸ δέρμα, ἰσχυροτάτην, ἐλαφροτάτην, εὔκαμπτον καὶ δυναμένην νὰ λάβῃ οἱονδήποτε σχῆμα καμπῆς, ἀπαιτουμένου πρὸς κατασκευὴν πτερῶν. Οὗτω κατηρτίσθησαν τὰ παραρτήματα τῶν πτερῶν τῆς μηχανῆς φυσικώτατα καὶ ἐτέθησαν καὶ τὰ πτερὰ ἁρμονικώτατα πρὸς τὸ ὅλον μηχάνημα, ὅπερ κατεσκευάσθη μετὰ μεγάλης ἡμιοτήτος πρὸς τὴν διαρρύθμισιν τῶν πτερῶν κορώνης, τοῦ πτηνοῦ, ὅπερ ἐξελέγη ὡς τύπος τοῦ μηχανήματος. Αἱ διαστάσεις εἶναι 30 ποδ. ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ ἑνὸς μεγάλου πτεροῦ εἰς τὸ τοῦ ἄλλου. Τὸ ὅλον βάρος εἶναι 650 ἀγγλικῶν λιτρῶν.

Ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου. — Κατά τινα νέαν στατιστικὴν ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου περιλαμβάνει:

18 γεφύρας ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, 75 θέατρα, 2.200 ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ γραφεῖα, ἀπασχολοῦντα 1,500 ὑπαλλήλους.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 547,410· ἔχει δὲ 1,470 ναοὺς, 2,100 (;) νοσοκομεῖα καὶ ἄσυλα ἐν γένει, 7,600 ζυθοπωλεῖα, 1,800 καφενεῖα, 510 ξενοδοχεῖα, 3,100 ἀρτοποιεῖα, καὶ 2,500 κρεωπωλεῖα καὶ σφαγεῖα.

Οἱ οἰκιακοὶ ὑπηρέται ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀνέρχονται εἰς 326,000.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Λονδίνου καταναλίσκουσι κατ' ἔτος:

2,200,000 σάκκων ἀλεύρου,
260,000 χοίρων,
450,000 βοῶν
1,600,000 διαφόρων κτηνῶν
8,500,000 ζώων ἐκ κυνηγίου προερχομένων καὶ πτηνῶν
220,000,000 διαφόρων ἰχθύων
510,000,000 ὀστρέων.

Τὸ Λονδῖνον κέκτηται 19,000 ἁμάξας καὶ 1,500 πλεωφορεῖα (omnibus).

Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀνήρχετο τῷ 1966 εἰς 40,000, τῷ 1700 εἰς 700,000, τῷ 1800 εἰς 900,000 καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1890 εἰς 4,425,000. Πιστεύεται ὅτι κατὰ τὴν προσεχῆ ἀπογραφὴν θὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 5 ἑκατομμύρια.

Αἱ ἐτήσιαι δαπάναι τῶν κατοίκων τοῦ Λονδίνου ὑπολογίζονται εἰς 400 ἑκατομ. λιρ. στερλινῶν περίπου.

Ο ΠΛΑΣΤΗΣ ΠΡΟΓΟΝΩΝ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθμὸν 8).

— Δὲν ἠθέλησα νὰ φανῶ αὐστηρά, ἐξηκολούθησεν ἡσύχως ἡ Μιννῆ. Ἀγαπῶ τὴν Κάτ ἐξ ὅλης καρδίας, γνωρίζω ὅτι εἶναι καλή, ἔχει γενναῖα αἰσθήματα, εἶναι ἀφωσιωμένη. Τὰ σφάλματά της εἶναι τοιαῦτα, ὥστε εἶναι ἀναπόφευκτα διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς θέσιν. Ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῆς ἡλικίᾳ ἐγνώρισε τὴν πτωχίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐκτιμᾷ πλειότερον τὸν μυθώδη πλοῦτον ᾧ εὑρίσκεται. Βλέπει περὶ ἑαυτὴν ἀνθρώπους ἀσχολουμένους μόνον εἰς τὰ ἐκατομμύρια, νομίζει ὅτι οἱ πλησιάζοντες αὐτὴν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς βλέπουσι τοὺς περὶ αὐτήν, δὲν ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς κανένα, καὶ νομίζω ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ μισήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, θὰ παύσῃ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν ἀφιλοκερδίαν τῶν ἄλλων, εἰς τὸν εἰλικρινῆ ἔρωτα. Θὰ διέλθῃ παρὰ τὴν εὐτυχίαν, πιστεύουσα πιθανῶς ὅτι ἀποφεύγει παγίδα καὶ ἐπὶ τέλους θὰ καταντήσῃ πιθανῶς νὰ μετατρέψῃ τὸν γάμον αὐτῆς εἰς κερδοσκοπικὴν ἐπιχείρησιν, προσπαθοῦσα νὰ λάβῃ, ἐὰν δυνηθῇ, τὰ πάντα ὑπὲρ ἑαυτῆς. Πάντα δὲ ταῦτα δὲν θὰ προέλθουν ἐκ σφάλματος αὐτῆς, εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς θέσεως, ἧς μέχρι τοῦδε μόνον τὸ θελκτικὸν εἶδε μέρος. Ἤδη ὅμως περιγελᾷ τοὺς ἐπιδιώκοντας αὐτὴν εἰς γάμον, οἵτινες εἶναι πολλοί, νομίζει δὲ ὅτι δικαιοῦται νὰ κοθιστᾷ αὐτοὺς ἐρωτομανεῖς, ἐκείνης μενούσης ψυχρᾶς καὶ ἀδιαφόρου.

Ἤδη ὁ Μάρκελλος δεύτερον ἐὰν μὴ τὸ πρότυπον αὐτοῦ προσεπάθησε νὰ θωρακίσῃ αὐτὸν ἐναντίον ἔρωτος γεννωμένου καὶ γελοίου. Μεγάλη ἡ καλωσύνη σας δεσποινίς! Κατὰ τὰς ἑπομένας ἡμέρας διετέλεσεν ὀλίγον ψυχρὸς ἐν ταῖς μετὰ τῆς Μιννῆς συνδιαλέξεσιν ἑαυτοῦ, καὶ ἑπομένως δὲν ὡμίλουν ἀλλ' ἢ περὶ ἀδιαφόρων ὅλως ἀντικειμένων. Τοὐναντίον ἡ Κάτ, ὅταν ἐπῆλθε ἡ σειρὰ αὐτῆς νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον, προσηνέχθη ὅλως ἐπιχαρίτως, ἀναγκάζουσα τὸν ζωγράφον νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, περὶ τῶν ἐλπίδων, περὶ τῆς φιλοδοξίας αὐτοῦ. Πᾶς τις δὲ ἀγαπᾷ νὰ ὁμιλῇ περὶ ἑαυτοῦ. Ἐκείνη ἤκουσεν αὐτόν, τὸν παρεκίνει νὰ ὁμιλῇ, λέγουσα ὅτι ἡ μεγαλειτέρα τῶν δυστυχιῶν αὐτῆς ἦτο ὅτι δὲν εἶχεν ὅσον ἐπεθύμει πεῖραν τῆς ζωγραφικῆς. Τὰ ἔνστικτα αὐτῆς τὴν ὤθουν πρὸς πᾶν ὅ,τι ὡραῖον, ἡ ἐκπαίδευσις ὅμως αὐτῆς εὑρισκομένης μεταξὺ ἀνθρώπων θετικῶν, ὧν ἡ κυριωτέρα ἀσχολία συνίστατο εἰς τὸ νὰ κερδίζωσι χρήματα, εἶχε κακῶς προπαρασκευάσει αὐτὴν ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ τὰ ἔργα διασήμων ζωγράφων. Ἐζήτει ἀπ' αὐτοῦ συμβουλάς, προσλαμβάνουσα ὕφος μικρᾶς κόρης, καὶ ἤκουεν αὐτὸν μετ' ἐκτάκτου προσοχῆς καὶ καταθελγομένη, ὅταν διηγεῖτο ἱστορίας περὶ τῶν διασήμων ζωγράφων, ἐζήτει δ' ἀπ' αὐτοῦ κατάλογον τῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα ὑπέσχετο ν' ἀναγνώσῃ μετὰ προσοχῆς.

Ὁ Μάρκελλος ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μεταλλάσσουσαν κέντρον βαρύτητος μεθ' ὅλας τὰς ὑπὲρ τοῦ ἐναντίου προσπαθείας αὐτοῦ. Αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἡ αἰκίστρια; Αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἡ ἐν πλήρει ψυχρότητι τεκυρία ἑαυτῆς, ἡ ὁποία διεσκέδαζε βλέπουσα τὸ ἔντομον ἱπτάμενον περὶ τὴν φλόγα; Νὰ δὲ ἡ ὥρα! Ἄλλως τε οἱ νέοι τῆς Νέας Ὑόρκης ἠδύναντο, ἐὰν ἔκριναν τοῦτο καλόν, νὰ παίξωσι τὸ πρόσωπον χρυσαλλίδος καὶ νὰ καῶσιν ὅπως εὐχαριστήσωσι μίαν ὡραίαν νεάνιδα. Ἐκεῖνος ὅμως κατήγετο ἐξ ἄλλης γενεᾶς καὶ εἶχεν ὅλως διέφορον ἰδέαν περὶ τῶν τοιούτων πραγμάτων. Ἡ δεσποινὶς Μιννῆ ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰς συμβουλὰς αὐτῆς δι' ἄλλους, αὐτὸς δὲν εἶχεν ἀνάγκην αὐτῶν!

Ἐν τούτοις εἰδήσεις τις ἦλθεν αὐτῷ ἀλλαχόθεν.

Πρωΐαν τινά, λίαν ἐνωρίς, ὁ Μάρκελλος πρὶν ἢ ἄρξηται τῆς ἐργασίας αὐτοῦ μετέβη εἰς τὸν κῆπον ὅπως περιπατήσῃ. Ὁ καιρὸς ἦτο ὡραῖος, καίτοι ψυχρὸς ὀλίγον, ὁ δὲ ἥλιος, ἐὰν δὲν ἦτο λίαν θερμός, ἦτο ὅμως φωτοβόλος καὶ προεκάλει τὴν ἀντανάκλασιν τῶν ζωηρῶν χρωμάτων τῶν δένδρων, ἅπερ διετήρουν ἔτι τὸ πυκνὸν αὐτῶν φύλλωμα. Ὁ νεαρὸς ζωγράφος ἠσθάνετο ἑαυτὸν λίαν εὐτυχῆ καὶ τὴν καλὴν διάθεσιν καὶ εὐθυμίαν αὐτοῦ ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὡραιότητα τῆς πρωΐας ταύτης καὶ οὐχὶ εἰς τὴν συνέντευξιν, ἣν θὰ εἶχε μετ' ὀλίγον, τὴν τελευταίαν, φεῦ! διότι ἡ εἰκὼν τῆς δεσποινίδος Μάκφερσων εὑρίσκετο σχεδὸν ἐν τῷ τελειοῦσθαι. Ἐπὶ πλέον ὁ κύριος τοῦ πύργου προανήγγειλε τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ, καὶ ἑπομένως μετὰ παρέλευσιν μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἅπαντες, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς Μιννῆ, θὰ ἐπανήρχοντο εἰς Νέαν Ὑόρκην. Τί θὰ ἔπραττε τότε ὁ ζωγράφος; Ἐξαίφνης ὁ ζωγράφος ἔστη ἀποτόμως, τὸ χρέρι δ' αὐτοῦ μεταδίαμα ὑπεχώρησεν εἰς σύσπασιν τῶν ὀφρύων.

— Ποιός εἶν' ἐκεῖ; ἔκραξέ τις αὐτῷ. Ἦτο φωνὴ παιδική, ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδένα ἔβλεπεν, ἐζήτει περὶς αὐτοῦ, ὅτε γέλως χλευαστικὸς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλήν.

Ἐπὶ κλώνου χαμηλοῦ γραιᾶς μηλέας ἡ δεσποινὶς Μὼδ Μάκφερσων, ἡλικίας ἑνδεκα ἐτῶν, ἐκάθητο ὡς ἐπὶ ἵππου, ἐκίνει τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ ἔτρωγεν ἄωρον μῆλον. Ἡ ἔκπληξις τοῦ Μαρκέλλου προὐξένησεν αὐτῇ ἔκτακτον γέλωτα, γελῶσα δὲ ἐχειρονόμει ἀδιακόπως μὲ κίνδυνον νὰ πέσῃ κατὰ γῆς. Ἡ δεσποινὶς Μὼδ δὲν ἦτο εὐειδής, εἶχε πολλὰς ἐρυθρὰς κηλῖδας περὶ τὴν μικρὰν καὶ πρὸς τὰ ἄνω ἀνεστραμμένην ρῖνα αὐτῆς, ἡ δὲ κόμη αὐτῆς ἦν ἀτημέλητος. Ἄλλως τε ὁ Μάρκελλος, ὅστις ἐγνώριζεν ἤδη ἅπαντα τὰ τέκνα τοῦ Μάκφερσων, εἶχε παρατηρήσει ὅτι παρ' αὐτοῖς ἡ ὡραιότης ἠλαττοῦτο καθόσον τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀπέβαινον μᾶλλον ρωμαντικὰ καὶ ἀπαιτητικά. Περιωρίσθη λοιπὸν νὰ παρατηρήσῃ τὴν μικρὰν μετ' αὐστηροῦ ὕφους καὶ σταυρώσας τοὺς βραχίονας, ὅπερ ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον τὴν θυμηδίαν τῆς μικρᾶς. Ἐπὶ πλέον οἱ ζωηροὶ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς προέδιδον τοιαύτην ἀγχίνοιαν, ὥστε ὁ Μάρκελλος ἤρξατο νὰ διερωτᾶται ἐὰν τὸ ἔξυπνον κοράσιον δὲν ἐμάντευε τὰς σκέψεις αὐτοῦ. Ἀίφνης ἡ μικρὰ ἔπαυσε νὰ γελᾷ καὶ ἤρξατο δάκνουσα τὸ ἄωρον αὐτῆς μῆλον, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ παρουσιάσασα αὐτῷ τὸ μῆλον ἐκ τοῦ μὴ δηχθέντος ἔτι μέρους εἶπεν αὐτῷ, κλίνουσα καὶ τείνουσα τὴν χεῖρα·

— Πάρτε μιὰ δαγκαματιά, εἶναι πολὺ καλό.

— Εὐχαριστῶ, δεσποινίς, δὲν ἀγαπῶ τὰ ἄωρα καὶ ξυνὰ ὀπωρικά, οὔτε τὰ μικρὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα ἀναβαίνουν εἰς τὰ δένδρα.

Ἡ Μὼδ ἐξηκολούθησε νὰ δάκνῃ τὸ μῆλον καὶ νὰ παρατηρῇ τὸν ἐπιπλήξαντα αὐτήν.

— Ἐμένα ὅμως μ' ἀρέσκει. Δι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ δὲν θέλω καθόλου νὰ εἶμαι ἀπὸ τὴν πατρίδα σας, ὅπου τὰ μικρὰ κοράσια δὲν λέγουν ἄλλο παρὰ μόνον *παπᾶ* καὶ *μαμμᾶ*, ὅπως μία κούκλα ποῦ μ' ἔδωσαν διὰ δῶρον τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅταν ἀκόμη ἔπαιζα κούκλες.

— Καὶ ποῦ ἐμάθετε ὅτι τὰ μικρὰ κοράσια εἰς τὴν πατρίδα μου εἶναι καμωμένα ὡς τῆς μικραῖς μηχανικαῖς κούκλαις;

— Μοὶ τὸ εἶπεν ἡ Κάτ.

— Ἄ! σᾶς τὸ εἶπεν ἡ δεσποινὶς Κάτ.

Ὁ Μάρκελλος ἐπληρίασε πλειότερον καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου, εὑρίσκετο δὲ οὕτως εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Μὼδ ὁρίζοντα, ἥτις ἐξηκολούθει καθημένη ἐπὶ τοῦ κλάδου. Οἱ ζωηροὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἡμιεκλείοντο μετ' ἀνεκφράστου χάριτος.

— Ἄ! βλέπω καὶ ἐνδιαφέρεσθε τώρα, δὲν θὰ μὲ κάμετε πλέον λόγους καὶ δὲν θὰ μὲ συμβουλεύετε;

— Ἐὰν εἶσθε καλή, δὲν θὰ σᾶς κάμω πλέον λόγους.

— Δηλαδή, ἐὰν σᾶς ὁμιλῶ περὶ τῆς Κάτ, ἔ; ἐγὼ θέλω πολὺ νὰ ὑπανδρευθῇ, διότι εἶναι εἴκοσι χρόνων καὶ εἶναι κομμάτι 'σὰν πολλά, καὶ ἔπειτα ἡ μεγάλαις πρέπει ν' ἀφήσουν θέσιν διὰ τὰς μικράς. Αὐτὸ δὲν εἶναι δίκαιον, σᾶς παρακαλῶ; Ὅλοι οἱ περιτριγυρίζοντες τὴν Κάτ μὲ καλοπιάνουν, ὅταν τοῖς ὁμιλῶ περὶ αὐτῆς. Ἀλλὰ μιὰ 'μέρα θὰ ἔχω καὶ ἐγὼ ἀνθρώπους νὰ μὲ κλωθογυρίζουν, διότι, νὰ σᾶς πῶ, βαρέθηκα πλέον αὐτοὺς ποῦ περιτριγυρίζουν τὴν Κάτ καὶ τὴν Λευκήν. Ὁ Μάρκελλος ἐξεπλάγη καὶ ὠργίσθη συνάμα. Ἡ Μὼδ ὡμίλει περὶ τῶν θαυμαστῶν τῆς Κάτ· μήπως περιελάμβανε καὶ αὐτὸν ἐν τῷ γενικῷ ἐκείνῳ τίτλῳ;

— Αὐτὰ εἶναι τὰ τρέχοντα, ἐξηκολούθησεν ἡ μικρὰ μετὰ γαλήνης λαμβάνουσα δεύτερον ἄωρον μῆλον. Βλέπω καὶ ὀργίζεσθε καὶ σεῖς. Τότε λοιπὸν καὶ σεῖς, κύριε ζωγράφε, δὲν θὰ μάθητε τίποτε καὶ δὲν μὲ μέλει καθόλου, τὸ ξεύρετε;

— Βέβαια δὲν θὰ μάθω τίποτε, εἶπεν ὁ Μάρκελλος προσλαμβάνων ὕφος ἀδιάφορον, διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ μάθω.

— Ἄ! ἔτσι νομίζετε;

Ἡ Μὼδ ἀνέκυψε τότε τὴν κίνησιν τῆς χειρός, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸ στόμα αὐτῆς τὸ δεύτερον ἄωρον μῆλον, καὶ παρατήρησε τὸν Μάρκελλον μετὰ θράσους ὑποκρύπτοντος ὑστεροβουλίαν, ὅπερ ἀνεκυφίσε πως τὸν ζωγράφον. Ἐσκέπτετο ὅτι δύω καλὰ ραπίσματα θὰ ἦσαν καταλληλότατα διὰ τὸς παρειὰς τῆς δεσποινίδος Μὼδ! Συνεκρατήθη ὅμως καὶ ἐξηκολούθησε δ' ὕφους ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀδιαφόρου καὶ οἱονεί ὑπυδεικνύοντος τάσεις πρὸς φλυαρίαν.

— Εἶμαι βέβαιος μάλιστα ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε, τὸ ὁποῖον ἔχω νὰ μάθω.

Ἡ Μὼδ δὲν ἀπήντησε. Τὸ μῆλον ἀπερούφα ἅπασαν αὐτῆς τὴν προσοχήν, ἐν τούτοις ἡ σιωπὴ αὐτῆς ἐξηρέθιζε τὰ νεῦρα τοῦ Μαρκέλλου, ἐφ' ᾧ ἠγέρθη οὕτος καὶ προσεποιήθη ὅτι ἀνεχώρει.

— Ὑγιαίνετε, δεσποινίς! Ὅταν καὶ ἄλλην φορὰν θελήσητε νὰ καυχηθῆτε ὅτι ἠξεύρετε πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀγνοεῖτε, νὰ ἐκλέξητε ἕνα συμπατριώτην σας νὰ τῷ τὰ εἰπῆτε καὶ ὄχι ἕνα Γάλλον.

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν προειδοποίησιν καὶ θὰ τὴν ἐνθυμηθῶ. Εἰς Ἀμερικανός, ἐὰν δὲν ἠξεύρῃ νὰ κάμνῃ μουντζούρες, ἠξεύρει ὅμως ὅτι ἡ δεσποινὶς Μὼδ Μάκφερσων οὐδέποτε ψεύδεται. Εἰς τὸν τόπον σας φαίνεται ὅτι τὰ μικρὰ κορίτσια ψεύδονται, πιθανὸν δὲ καὶ αἱ μεγάλαι.

Ἡ δεσποινὶς Μὼδ προσέλαβεν ὕφος ἀγέρωχον, ἐγένετο ὅμως καταπόρφυρος καὶ δάκρυα ἀνέβλυσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς.

— Δὲν σᾶς κατηγορῶ ὅτι ψεύδεσθε, μικρά μου, ἀνέκραξεν ὁ ζωγράφος πλησιάζων πρὸς αὐτὴν μετὰ ζωηρότητος, ἀλλὰ μόνον διότι καυχᾶσαι ὅτι ἠξεύρεις πράγματα τὰ ὁποῖα πράγματι ἀγνοεῖς.

— Δὲν εἶναι τάχα τὸ ἴδιο πρᾶγμα; Ἐγὼ ἠξεύρω ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἠξεύρω.

— Ἀπόδειξέ το λοιπόν, καὶ τότε ἐγὼ θὰ πάρω καὶ θὰ σοὶ δώσω ὅλα τὰ ἄωρα μῆλα, ὅσα μόνη δὲν δύνασαι νὰ κόψῃς.

— Ξεύρω λοιπὸν ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν Κάτ, διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία τοῦ εἶπεν εἰς τὴν Μιννῆν, ἐγέλα δὲ πολὺ διότι ἐκείνη τὴν ἐμάλωσεν. Τῇ ἀρέσκει ὅτι τὴν ἐρωτεύεσθε, ὅπως ἀρέσκει εἰς ἐμὲ νὰ ἦμαι κακοαναθραμμένη καὶ ν' ἀναβαίνω εἰς τὰ δένδρα. Ὅταν ἡ Μιννῆ τὴν ἠρώτησεν ἐὰν ποτὲ θὰ συγκατετίθετο νὰ γείνῃ κυρία Μαρκέλλου Λεροᾶ, ἐκείνη ἐγέλασεν ἀκόμη πλέον δυνατά, ἐνῷ ἡ Μιννῆ ἦτο σοβαρά! Τότε καὶ ἡ Κάτ ἔγεινε σοβαρὰ καὶ εἶπε· Τὰ θυμοῦμαι πολὺ καλὰ διότι εὑρισκόμην εἰς τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἴσια ἴσια ἀνωθεν, καὶ δὲν ἐκινούμην διὰ ν' ἀκούω καλλίτερα. Εἶπε λοιπόν, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἄνδρας ποῦ τρέχουν κατόπιν ἀπὸ τὰς προῖκας, ὅτι ἐκείνη δὲν ἐννοεῖ παρὰ μόνον ἐκείνους τοὺς ἄνδρας, ὅσοι ἔχουσι νὰ προσφέρουν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν ἑκατομμυρίων κάτι τι περισσότερον ἀπὸ τῆς βούρτσκις ἑνὸς ζωγράφου· καὶ ὅτι μὲ τὰ ἰδικά της ἑκατομμύρια θ' ἀγοράσῃ ἴσως καμμίαν ἐστεμμένην κεφαλήν. Τί θὰ εἰπῇ ὅμως αὐτὴ ἡ φράσις; δὲν τὸ ἐνόησα. Ἔπειτα πλέον δὲν ἤκουσα τίποτε, διότι ἡ Μιννῆ ἔφυγε θυμωμένη, καὶ ἡ Κάτ τὴν ἠκολούθησε διὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ τὴν

καταπραύνῃ. Τάς εἴδα νὰ φιλιοῦνται, ἀλλὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἤκουσα. Κρῖμα, δὲν εἶν' ἔτσι; διότι βλέπω καὶ σᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτὰ ποῦ σᾶς λέγω. Νὰ μὴ τῇ εἰπῆτε ὅμως ὅτι ἤμην ἐπάνω εἰς τὸ δένδρον, διότι θὰ τὸ εἰπῇ εἰς τὸν πατέρα, καὶ ἐκεῖνος θὰ μὲ μαλώσῃ, καὶ ἔπειτα ἐκεῖνος μαλώνει πολὺ ἄσχημα· δὲν εἶναι σὰν τὴν μητέρα. Μὲ τὸ ὑπόσχεσθε λοιπὸν ὅτι δὲν θὰ τὸ εἰπῆτε;

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, μικρέ μου. Τώρα ὅμως ποῦ εἴμεθα φίλοι καὶ ἐπιθυμεῖς τὴν εὐτυχίαν μου, καθὼς ἐγὼ ἐπιθυμῶ τὴν ἰδικήν σου, θὰ σὲ εἰπῶ κ' ἐγὼ τί σκέπτομαι. Δὲν ἀγαπῶ τὴν μεγάλην σου τὴν ἀδελφήν.

— Ἀλήθεια; Κρῖμα διότι αὐτὴ τὴν εὐχαρίστει πολύ. Τότε λοιπὸν ἀγαπᾶτε τὴν Μινυῆ; Εἶναι πολὺ εὔμορφη ἡ Μινυῆ. Μὲ διηγεῖται ἱστορικά, ἐνῷ ἡ ἀδελφή μου μὲ διώκει καὶ μὲ λέγει νὰ ὑπάγω νὰ παίξω μὲ τῆς κούκλας μου, ὡσὰν τάχα ἐγὼ νὰ ἤμουν ἀκόμη μωρό! Αἱ μεγάλαι ἀδελφαὶ διώκουν πάντοτε τῆς μικραῖς, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι δίκαιον, οὔτε σωστόν. Τάχα κ' ἐγὼ δὲν ἀξίξω ὅσον καὶ ἡ Κάτ; . . . Εἰπέτε μου ὅμως, σᾶς παρακαλῶ, ἀγαπᾶτε τὴν Μινυῆν;

— Δὲν ἀγαπῶ καμίαν. Εὑρίσκομαι ἐδῶ διὰ νὰ ἐργασθῶ καὶ κερδήσω ὀλίγα χρήματα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ρωμαντικόν. Ἐὰν δὲ ἡ δεσποινὶς Κάτ, διὰ νὰ περάσῃ τὸν καιρόν της, ὁ ὁποῖος ἐνίοτε εἰς τὴν ἔξοχὴν φαίνεται μακρύς, εὐχαριστῆται νὰ μὲ κάμνῃ νὰ χάνω τὸν νοῦν μου, καὶ ἐγὼ ὅμως διὰ νὰ περάσω τὸν καιρόν μου προσεφέρθην τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ νομίσῃ ὅτι δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. Λοιπὸν εἴμεθα ἴσα ἴσια.

Ὁ Μάρκελλος ἀπεμακρύνθη, ἀλλ' ἡ Μῶδ ἔκραζε πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς διαπεραστικῆς αὐτῆς ὡς κορασίδος φωνῆς.

— Δὲν σᾶς ἔλεγα ὅτι οἱ Γάλλοι εἶναι ψεῦσται; Ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν σᾶς ἐνδιέφερε, δὲν θὰ ἐθυμόνεστε τοῦτον, καὶ ἡ ὄψις σας δὲν θὰ ἐγίνετο ἄσπρη ὡς ἡ ἐμπροσθέλλα μου.

Ὁ ζωγράφος, σπουδαίως ὀργισθεὶς τῇ φορᾷ ταύτῃ, ἐσκάφη ἀποτόμως, ἡ μικρὰ ὅμως εἶχε γείνει ἀφανής. Ἠκούσθη τριγμὸς κλάδων δένδρου, εἶτα γέλως ὀξὺς μακρόθεν ἐρχόμενος, καὶ οὐδὲν ἴχνος τῆς Μῶδ ἀπέμεινεν.

Ὁ Μάρκελλος Λεροῦ διετέλει ἔτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, ὅτε ἡ δεσποινὶς Κάτ Μάκφερσων ἔφθασε διὰ νὰ χρησιμεύσῃ πάλιν ὡς πρότυπον, ἀλλὰ διὰ τελευταίαν ἤδη φορά. Εὗρε τὸν ζωγράφον λίαν ἀπησχολημένον εἰς τὸ νὰ ἐξετάζῃ εἰκόνας τινάς, ἐφ' ὧν ὑπῆρχον μορφαὶ μόλις φαινόμεναι.

— Βλέπω, κύριε Λεροῦ, ὅτι ἐργάζεσθε καὶ κατὰ μόνας, διότι ἔχετε ἤδη ἕτοιμον ἀξιοσέβαστον ἀριθμὸν προγόνων.

— Μάλιστα, δεσποινίς. Ἡ ἐργασία προχωρεῖ, ἔχω ὅμως ἀκόμη ν' ἀσχοληθῶ ἐπὶ πολύ· ἀκριβῶς ἐπησχολούμην εἰς τὸ νὰ ὑπολογίσω πόσος χρόνος χρειάζεται ἀκόμη διὰ νὰ περατώσω τὴν ἐργασίαν ὅλην.

—Βιάζεσθε νὰ μᾶς ἀφήσητε; εἶπεν ἡ Κάτ, συνοδεύσασα τὴν ἐρώτησιν αὐτῆς διὰ βλέμματος ἐλκυστικωτάτου ἐκφενδονισθέντος ἀνὰ μέσον τῶν θελκτικωτάτων αὐτῆς βλεφαρίδων.

Ἐὰν ὁ Μάρκελλος δὲν ἦτο προειδοποιημένος, θὰ ἔσπευδε νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς νεάνιδος. Ὑπέστη ὅμως τὸν κλονισμὸν τοῦ βλέμματος ἐκείνου καὶ δι' ὑπεραθρώπου γαλήνης ἀπεκρίθη, ἐνῷ ἐν τῷ μεταξὺ προητοίμαζε τοὺς χρωστῆρας·

— Τῇ ἀληθείᾳ, δεσποινίς, θὰ ἤμην ἀγνώμων ἐὰν ἀπεκρινόμην καταφατικῶς. Ἡ ἀμερικανικὴ ξενία ἔχει πολλὰ τὰ θέλγητρα, ὅταν δὲ ὁ ξενίζων ἦναι νεάνις κεκτημένη ἅπαντα τὰ θέλγητρα καὶ ἀπάσας τὰς χάριτας, καθιστᾷ τὴν ἐκ τῆς πατρίδος ἀπομάκρυνσιν σχεδὸν ὑποφερτήν. Ἐν τούτοις οὐδέποτε λησμονεῖ τις ὅτι εὑρίσκεται μακρὰν τῆς πατρίδος του.

— Ὁ πατήρ μου θὰ λυπηθῇ πολὺ διότι σᾶς ἠνάγκασε νὰ ὑποστῆτε τὴν λυπηρὰν δι' ὑμᾶς ἐξορίαν ταύτην, ἀπήντησεν ἡ Κάτ προσβληθεῖσα.

Ὁ Μάρκελος ἤρξατο νὰ γελᾷ.

— Ὁ κύριος πατήρ σας θὰ θέσῃ ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζυγοῦ τὰ δολλάρια, τὰ ὁποῖα θὰ μοὶ μετρήσῃ, καὶ ἐξ ἄλλου τὴν λύπην μου μακρὰν τῆς πατρίδος αὐτοῦ εὑρισκομένου, καὶ θὰ εὕρῃ ὅτι πληρώνει μὲ τὸ παραπάνω τὴν μὲν διὰ τοῦ δέ. Καὶ θὰ ἔχῃ δίκαιον. Θεωρῶ ἐμαυτὸν εὐτυχῆ διότι ἀπεδέχθην τὴν προσφορὰν αὐτοῦ, ἥτις ἐκ πρώτης ὄψεως μοὶ ἐφάνη ὀλίγον ἐκκεντρική, διότι δὲν ἤμην ἀκόμη συνειθισμένος εἰς τὰς ἀμερικανικὰς ἐκκεντρικότητας. Θεωρῶ ἐμαυτὸν εὐτυχῆ, διότι ἡ προσφορὰ ἐκείνη μὲ ἀπήλλαξε θέσεως πρὸς στιγμὴν δυσχεροῦς. Ὅταν ἐπιστρέψω εἰς Παρισίους, θὰ μοὶ εἶναι εὔκολον, χάρις εἰς τὸν χρωστῆρά μου, νὰ ἐπαναλάβω τὸν βίον μου ὡς ἄνθρωπος σπουδαῖος καὶ σοβαρὸς καὶ νὰ σχηματίσω οἰκογένειαν. . . .

— Θὰ νυμφευθῆτε; Μήπως ἦσθε ἤδη ἠρραβωνισμένος ὅταν ἤλθετε ἐδῶ;

Καὶ ἡ Κάτ ἔδηξε τὰ χείλη αὐτῆς, διότι ἐξέφυγον αὐτὴν λόγοι σπουδαιότεροι τῶν ὅσους ἤθελε νὰ προσφέρῃ. Τὸ ψυχρὸν καὶ ἔκπληκτόν πως βλέμμα τοῦ ζωγράφου, ὅπερ ἐσήμαινε «Τί σᾶς ἐνδιαφέρει;», ἐταπείνωσεν αὐτὴν σπουδαίως. Δὲν ἦτο ὅμως ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι ὀπισθοχωροῦσιν εὐκόλως, ἑπομένως ἐξηκολούθησε μειδιῶσα.

— Πόσον εἰσθε ἐνάρετος! Θὰ ἐκάμετε πολὺ καλὰ νὰ ἐνυμφευθῆτε, καὶ τὸ ταχύτερον μάλιστα. Ἐὰν ἤμην ἀνὴρ καὶ ἐν τῇ θέσει σας, σᾶς βεβαιῶ ὅτι θὰ ἔκαμνα τὸ ἴδιον, ὅπως ἔχω παρ' ἐμοὶ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον νὰ κατηγορῶ διὰ τὰ ἰδικά μου σφάλματα, τὸ ὁποῖον νὰ μὲ προετοιμάζῃ τὰ ἐνδύματά μου καὶ νὰ κρύπτῃ τὰ χρήματά μου. . . .

— Βλέπω, δεσποινίς, ὅτι περὶ γάμου ἔχετε πολὺ ὀλίγον ποιητικὴν ἰδέαν.

— Ἄ! ὑπάρχει γάμος καὶ γάμος, ἐγὼ δὲ ὁμιλῶ περὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν εἰς τὴν τάξιν, εἰς ἣν ἀνήκετε.

— Οἱ ὁποῖοι ὅμως ἐνίοτε ἀξίζουν περισσότερον ἀπὸ τὰς ὀλίγον ἐντίμους δοσοληψίας μεταξὺ ἐκατομμυρίων καὶ τίτλων. . . .

Ἡ Κάτ ἠτένισεν αὐτὸν μετὰ μεγάλης ἀγερωχίας, θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἦν ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ κεραυνοβολοῦσα ὑπήκοον ἀπειθῆ.

— Δὲν ἐννοῶ . . . Στέκομαι καλά;

Ἐν τούτοις δὲν ἔστη ἐπὶ πολύ. Ἡ Μῶδ εἰσῆλθε τρέχουσα ὅπως ἀναγγείλῃ ὅτι ἔφθασεν ὁ πατήρ. Ἡ Κάτ δὲν ἐσκόπει νὰ συντομεύσῃ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔδει νὰ σταθῇ, διότι ἤθελε νὰ φανῇ ὁλοσχερῶς ἀδιάφορος· ἡ προσπάθεια ὅμως ἦν πρὸς τοῦτο κατέβαλλε ἦν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Οὐδαμῶς ἀμφέβαλλεν ὅτι ἐν τῇ αἰφνηδίᾳ ταύτῃ μεταβολῇ τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ζωγράφου ἐκρύπτετο ὀργὴ ὑπόκωφος. Τίς ὅμως ὁ προκαλέσας ταύτην; Μήτοι ἡ Μινυῆ ἐπρόδωκεν αὐτήν; Ἐγνώριζεν ὅμως λίαν καλῶς τὴν φίλην αὐτῆς, ὥστε δὲν ἀπεδέχθη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἄλλως τε ὀργὴ ἐρωτύλου ἀνθρώπου εἶναι λατρεία ἰδιάζοντος ὅλως εἴδους.

Ἡ ἄφιξις τοῦ κ. Μάκφερσων μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λευκῆς μετέβαλεν ἐξ ὁλοκλήρου τὸν τρόπον τοῦ βίου ἐν τῷ πύργῳ. Ὁ Μάκφερσων ἐπεσκέψατο τὸν ζωγράφον, ἐπεδοκίμασε τὴν γενομένην ἐργασίαν, συνέστησε ταχύτητα μεγαλητέραν καὶ τὴν χρῆσιν πλειοτέρων σκιερῶν χρωμάτων καὶ παρεκάλεσε τὸν Μάρκελλον νὰ ἐλαττώσῃ ὅσον δύναται τὴν ὁμοιότητα τῶν δύο γυναικείων εἰκόνων. Ἡ Κάτ ἀφ' ἑαυτῆς διηγήθη τότε εἰς τὸν πατέρα της τὴν πρᾶξιν αὐτῆς, τὴν ἐκβίασιν τῆς θύρας καὶ ὅτι ἐχρησιμεύσεν ὡς πρότυπον τῷ ζωγράφῳ.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΝΕΟΛΟΓΟΥ.